

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
 Pe jumătate an . . . 14— "
 Pe 3 luni . . . 7— "
 Pe o lună . . . 2 50 "

Numărul poporal:
 Pe un an . . . 4— Cor.
 Pe jumătate an . . . 2— "

Pentru România și
 America . . . 10— franci.
 Numărul de zi pentru Ro-
 mânia și străinătate pe an
 40 franci.

ROMÂNUL

REDACTIA
 și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Batthyányi Nrul 2.
 INSERTIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.

Mulțămite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 fileri.
 Manuscriptele nu se in-
 napoiază.

Telefon pentru oraș, co-
 mitat și interurban Nr. 730.

Convocare.

Aderenții partidului național român din comitatul Caraș-Severin și din comitatele învecinate sunt invitați la

adunarea poporală

care va avea loc în **Lugoj** la **2/15 Iunie 1911** la orele 11 a. m. în grădina otelului „Concordia” cu următoarea

ordine de zi:

1. Deschiderea adunării.
2. Desbaterea situației politice.
3. Reforma dreptului electoral: Sufragiul universal, egal, direct și secret cu votarea în comune.
4. Prezentarea unui proiect de moțiune.
5. Inchiderea adunării.

Dr. George Dobrin,
 Dr. Aurel Ciupe,
 Valer Giurgiu,
 Dominic Rațiu,
 Adam Groza,
 Isaia Popoviciu,
 Cornel Biro,
 Dr. Petru Barbu,
 Ioan Popoviciu,
 Gheorghe Tătucu,
 Dr. Samuil Vladoane,
 Dr. Petru Cornean,
 Dr. Alexandru Coca,
 Dr. Fedor Teimer,
 Petru Eremie,
 Dr. Gheorghe Gârda,
 Nicolae Cornean,
 Laurențiu Barzu,
 Dr. Iosif Popovici,
 Aurel Spătan,
 Petru Bernaz,
 Iosif Danciu,
 Ioan Epure,
 Andrei Ghidiu,
 Dr. Petru Groza,
 Ilie Imbrescu,
 Iuliu Musta,
 Aurel Popoviciu,
 Ștefan Popoviciu,
 Teodor Rotariu,
 Patrachie Radoi,
 Iacob Stoichescu,
 Costa Trifu,
 Petru Vuc,
 Dr. Iuliu Petroviciu,
 Dr. Caius Brediceanu,

Constantin Tuculia,
 Dr. Gheorghe Popovici,
 Dr. Aurel Vălean,
 Dr. Cornel Jurca,
 Lazar H. Barbu,
 Liviu Biro,
 Ioan Ruji,
 Dr. Dimitrie Galiciu,
 Dr. F. Gelejan,
 Nicolae Birescu,
 Mihail Gașpar,
 Vasile Dobrin,
 Vasile Vișan,
 Ion Frențiu,
 Iacob Mondir,
 Aurel Iorga,
 Ion Micu,
 Ion Laieș,
 Porfir Opreșon,
 Constantin Bogdan,
 Pera Pastila,
 Vasile Iacob,
 Nicolae Belu,
 Alexandru Lupea,
 Ion Lupu,
 Vichentie Cherlea,
 Constantin Duda,
 Nicolae Birescu,
 Dr. Ioan Nedelcu,
 Dr. Mihai Grosșian,
 Dr. Liviu Cigarean,
 Dr. Nicolae Hubian,
 Dr. Gheorghe Voda,
 Dr. Alex. Popovici,
 Ilie Traila,
 Gheorghe Jian,

Ioan Brinzei,
 Dr. Isidor Pop,
 Dr. Petru Maier,
 Dr. Nicolae Ioanovici,
 Dr. Ioan Sirbu,
 Constantin Dure,
 Isidor Tatar,
 Efta Biju,
 Dr. Cornel Cornean,
 Dr. George Labonțiu,
 Dr. Alex. Morariu,
 Dr. George Dragu,
 Ioan Bogoeviciu,
 Dimitrie Bogoeviciu,
 Antoniu Atnăgea,
 Simeon Blajovan,
 Vasile Voda,
 Ion Văsii,
 Nicolae Barbulescu,
 Vichentie Ciorogariu,
 Ion Capitan,
 dr. Ioan Popoviciu,
 Sebastian Olariu,
 Georghe Albulescu,
 dr. Octavian Popescu,
 dr. Aurel Oprea,
 Simeon Jivoinovici,
 Romul Stoica,
 dr. Ioan Stoian,
 Dumitru Boroica,
 Petru Velșanescu,
 Petru Șandru,
 Zaharia Popoviciu,
 Nicolae Chiticean,
 Ion Raduțescu,
 dr. Valeriu Branisce.

Cel mai de-aproape scop al politicei noastre românești

de Vasile Goldiș

Tânta cea de pe urmă a politicei românești este: *autonomia națională a Românilor din Ungaria și Transilvania*. Românilor trebuie să ajungă acolo, ca să aibă ei singuri dreptul a dispune după bunul lor plac și după buna lor chibzuială asupra tuturor intereselor lor culturale și economice, administrându-se singuri pe sine în toate ale lor, chiar și în justiție. Aceasta va să zică *libertatea națională*. Și fără libertate națională nu poate fi cultură, nu poate fi morală, nu poate fi mai ales progres economic și fericire materială. În roată să mă frângă și niciodată nu voi înceta a propovedui acest adevăr, căci știu și simțesc, că — este adevăr.

Autonomia națională nu va să zică nici iredentism, nici trădare față de tron ori față de patrie. Tocmai dimpotrivă, *autonomia națională* este unica pavază posibilă și sigură a loialității față de dinastie și a iubirii de patrie din partea oricărei națiuni. Cu cât va fi *națiunea română* din Ungaria mai liberă, mai autonomă, cu atât va fi mai credincioasă tronului și patriei. Cu cât tronul și patria se vor dovedi scut de nebiruit întru apărarea *libertății depline* a națiunii noastre române, cu atât această națiune va privi ca cea mai de căpetenie și sfântă îndatorire din partea sa întărirea și prosperarea tronului și a patriei.

Autonomia națională este principiul de salvare a monarhiei habsburgice. Chemarea istorică a acestei monarhii este să asigure dezvoltarea și *libertatea deplină națională a tuturor popoarelor sale*. Dacă monarhia austro-ungară va ști să răspundă acestei chemări istorice, atunci ea nu numai își va așeza existența pe temelii absolut nerăsturnabile, dar va deveni cea mai formidabilă mare putere în Centrul-Europei și va atrage în cercul său de putere în

alianță firească toate statele mici naționale din preajma sa, ca soarele planetei săi. Și deoarece echilibrul politic universal pretinde existența monarhiei habsburgice, ea fatalicește este silită să-și implinească misiunea istorică. Astfel e mai presus de orice îndoială, că *principiul autonomiei naționale* în politica internă a monarhiei austro-ungare trebuie să învingă. Trebuie să vie vremea, când toate popoarele acestei monarhii se vor așeza *egal îndreptățite* în cadrele unei constituții, care va avea de bază principiul autonomiei naționale.

Principiul acesta, bineînțeles nu va putea să învingă nici prin revoluție de jos, nici prin revoluție de sus, prin lovitură de stat, ci numai *prin evoluția firească a dezvoltării politice interne*. Nu va fi de ajuns deci, ca însuși purtătorul Coroanei să se convingă despre necesitatea acceptării principiului *autonomiei naționale*, ca principiu dirijent în politica internă în Stat, cum îndeobște se nădăduiește că se va întâmpla în curând, ci mai vârtos însesi popoarele monarhiei trebuie să se pătrundă de necesitatea inevitabilă a acestui principiu.

Cel mai apropiat scop al politicei noastre românești deci, este deșteptarea poporului întreg la conștiința, că numai autonomia națională în cadrele monarhiei habsburgice îl poate mântui de peire și-i poate asigura prosperarea culturală și materială.

Deșteptarea și întărirea acestei conștiințe recere o muncă foarte intensivă, foarte anevoioasă și persistentă a partidului național român. Fără creierea și aprofundarea acestei conștiințe este absolut fără folos orice sbuciumare în luptele politice cu scopuri abătute dela această țintă principală a politicei noastre românești.

Conștiința aceasta despre suprema necesitate a autonomiei naționale trebuie să covârșească sufletele tuturor, dar' absolut sufletele *tuturor Românilor* dela vlădică până la opincă. Creiată și aprofundată odată această *conștiință* trebuie să-i urmeze *voința* de a lupta pentru înfăptuirea

ei, iară manifestarea acestei voinți trebuie să se concretizeze în acțiunea constituțională a tuturor Românilor, cari în cadrele constituției ungare *au dreptul să-și manifesteze prin vot voința lor politică*.

Vorbind pe înțelesul tuturor: *trebuie să ajungem acolo, ca fiecare Român la alegerile comunale, municipale (pentru comitat) și parlamentare să-și deie votul său numai exclusiv pentru astfel de candidați, cari profesază credința în autonomia națională și sunt hotărâți a cere această autonomie în comune, în municipii și în parlament. Când vom ajunge acolo, ca fiecare Român să-și deie în acest chip votul său, fără teamă de nici o putere lumească și cu orice sacrificiu: atunci autonomia națională e ca înfăptuită.*

Va înțelege ori și cine, că până aici e lungă și grea calea. Lupta noastră politică trebuie însă consacrată cu desăvârșire acestui scop singur mântuitor. Nu pentru aceea ne trebuie nouă votul universal, pentru că să putem alege câțiva deputați mai mulți, cari tot nu vor putea să ne aducă nici un bine prin acțiunea lor în parlament, ci votul universal ne trebuie, ca să sporim numărul acelor Români, cari prin votul lor vor manifesta voința și hotărârea neamului românesc de a-și elupta *autonomia națională*.

În scopul acesta avem noi lipsă indispensabilă mai presus de toate de absoluta solidaritate a tuturor acelor, cari cu sinceritate voiesc autonomia națională. Lupta pentru creierea și aprofundarea conștiinței despre trebuința autonomiei naționale nu este grea împotriva Ungurilor, căci despre ei fiecare Român cu mintea sănătoasă este din capul locului convins, că pentru aceea nu admit autonomia noastră națională, fiindcă ea ar pune capăt privilegiilor rasei ungurești și ar produce prosperarea și fericirea Românilor. Nu este grea lupta aceasta nici împotriva acelor Români, cari prin tot felul de bunătăți mici și mari sunt înhămați la carul politicei ungurești, căci masele poporului românesc simțesc *instinctiv*, că acești Români sunt coade de topor. Este grea însă lupta aceasta împo-

Dor de frați

De P. Dulfu

I.

Vântule de prin copaci,
Mai astâmpără-te, taci!
Dela frați de ce-mi înșiri
Numai negre tânguiri?

Pentru ce-mi aduci, când bați,
Tot suspine dela frați?
Dinspre Molna când adii,
Inima tu mi-o sfășii.

Când de peste Prut te 'ntorci,
Lacrime din ochi îmi storci...
Iar de peste munți — vai, vai! —
Cu ce-mi spui, prin piept mă tai.

II.

Bate vântul, bate iar...
Nu e vânt, e plâns amar:
Plâns de frați din depărtări,
Risipiți... prin șapte țări.

Cum m'aș duce 'n sbor șoimesc,
Plânsul lor să-l potolesc!...

Munții... până 'n cer fac zid,
Calea dușmănoși mi-o 'nchid.

Tu din slăvile cerești,
Munții... cum nu-i prăbușești?
Cum lași ziduri până 'n nori
Intre frați și 'ntre surori?

III.

Vine 'n zor de peste Prut,
Dela frați, un glas pierdut:
„Foate verde fir de bob,
Vai și-amar de cine-i rob!

„Nici e casă casa lui
„Și nici masa-i masă nu-i!
„Ce visează, câte-i plac,
„Toate 'n lacrimi se prefac“.

Astfel plânge tristul vers,
Eu l-ascult oprit din mers,
Și cu sufletul muncit
De un foc nepotolit.

VI.

M'am jurat azi noapte 'n gând
Să trec Prutul înnotând,

Să dau mâna fraților,
Să-mi alin cumplitul dor.

Prutu-i tulbure de tot,
Unde-i chip să-l trec în not? —
Doamne seacă-l până 'n fund,
Să rămâie numai prund.

Să-l trec cu picioarele,
Să-mi văd surioarele...
Să-l străbat... din fugă drept,
Frații să mi-i strâng la piept!

V.

Cântă mierla 'n vârf de fag,
Ce tot spune versu-i drag?
Spune-'n cântec legănat:
„Taci, Române, — fii bărbat!

„Prutu-i mare, Prutu-i rău, —
„Bun e însă Dumnezeu!...
Câte n'au fost mari? și nu-s!
Câte — rele?... și s'au dus!

Molna, Prutul, vor seca, —
Munții... se vor dărâma...
Frații, după care plângi,
Iar la piept o să fi-i strângi!

triva acelor Români, cari fie din prostie, fie din răutate diavolească pun greutatea la închegarea într'un singur partid național român puternic, unitar și absolut solidar.

Fără solidaritatea absolută a tuturor Românilor, cari luptă pentru autonomia națională, orice articole de ziare, cari se prefac, că sunt grozav de naționale, orice declamațiuni de intransigență, orice făloșii cu poezi și scriitori sunt ori prostii cu coarne ori păcate la ceriuri strigătoare. Celce împiedecă *sub orice cuvânt* creierea solidarității tuturor Românilor, cari doresc autonomia națională, săvârșește, fără doar și poate, crima trădării intereselor naționale ale neamului nostru românesc. Acest păcat îl săvârșește ziarul din Arad, care se numește „Tribuna“ și care stă în slujba călugărilor păcătoși Mangra și Ciorogariu, căci acest ziar de un an de zile și mai bine nu face altceva, decât că sparge bună-înțelegerea între luptătorii pentru autonomia națională și astfel împiedecă creierea și aprofundarea între Români a conștiinței despre suprema trebuință a autonomiei naționale. Înzădar vom scrie noi prin ziare cele mai strălucitoare articole, înzădar ne vom lăuda cu talentele singuraticilor luptători, înzădar ne vom zbućiuma stingheri pe la adunări ori la tot soiul de alegeri: dacă lipsește solidaritatea națională a luptătorilor, dacă lipsește disciplina de fier în partid, *toată munca noastră și toate jertfele bunului și nefericitului nostru popor sunt zadarnice și fără nici un rost.*

Pentru aceea datoria supremă națională este acum ori *readucerea celor răzvrățiți împotriva partidului național, a Tribuniștilor, sub disciplina de fier a partidului ori eliminarea lor desăvârșită din sânul partidului.* Cu ei în cărcă partidul nu poate face nici un pas înainte. Scopul acesta nu se poate ajunge altfel, decât numai așa, dacă fiecare Român, care ține *într'adevăr* la partidul național, se va lăpăda cu scârbă de „Tribuna“, care a ridicat steagul răzvrătirii împotriva partidului național român. Și dacă ceata asta de răzvrățiți nici în chipul acesta nu se va putea nimici, atunci trebuie să-i eliminăm din sânul partidului. Constituie ei un partid propriu al lor și facă cum îi vor învâța interesele lor meschine. Neamul românesc în curând va trece cu scârbă peste ei la ordinea zilei, iară partidul național român își va putea urma munca sa întru întărirea credinței Românilor în principiul singur mântuitor al autonomiei naționale.

Ședința comitetului național român

Biroul comitetului național român a emis următorul convocător:

Prin aceasta convoc ședința comitetului executiv al partidului național român, pe *Joi, 15 Iunie, a. c., și eventual continuativ și pe ziua următoare la Lugoj.*

OBIECTE:

1. Raportul secretarului general.
2. Situația politică.
3. Situația internă a partidului.
4. Raportul biroului central în nex cu raportul comitetului redacțional al ziarului „Românul“ și cu raportul administrației foii „Poporul Român“.
5. Propuneri.

Având în vedere însemnătatea mare a măsurilor decizive, cari trebuie să fie luate din aceasta întrunire a comitetului, înzistăm pe lângă fiecare membru al comitetului, să se prezinte pe terminul susindicat neapărat și să-și întocmească treburile astfel, ca să poată participa la ședințe până la încheierea consultărilor.

Băsești, în 2 Iunie n. 1911.

Cu deosebită stimă:

Dr. V. Lucaciu,
secretar general.

Gh. Pop de Băsești,
prezidentul comitetului.

Liga Culturală

Reflexii prilejite de congresul din Craiova

Nu s'ar putea spune, că Liga Culturală se găsește într'o stare din cele cu adevărat înfloritoare; totuși ea, astăzi, cu forțele multe-puține câte are, a pornit la drum.

Liga culturală, această cea dintâiu instituție răsărită din preocuparea societății românești din România pentru trebuințele culturale ale tuturor Românilor — împlinește acum 20 de ani de viață.

S'a născut atunci, când guverne fanatice porniseră cel mal orb războiu de distrugere împotriva Românilor din Transilvania și Ungaria, împotriva culturii lor, îndeosebi.

Atunci, din adevărul: *un singur suflet românesc printr'o singură cultură, s'a născut Liga.*

Și erau insuflețiți întemeietorii și sprijinitorii Ligei din primii ani. Era, pe deoparte, un răspuns la strigătul de durere, la chemarea Românilor subjugati, iar pe de alta era primul entuziasm.

România a avut întotdeauna bărbați mari, cari înțelegeau rostul celei mai neînsemnate frânturi a neamului nostru pentru românism, dar păura cultă — restrânsă, e adevărat — a început să-l înțeleagă mai târziu.

Abia 40—50 de ani au trecut de când s'a început a se da orașelor școli secundare; de când ele s'au așezat pe încetul pe temelii moderne, a trecut și mai puțin — și sunt vre-o 8—10 ani de când, în aceste școli, educația și cultura primesc un caracter românesc tot mai pronunțat. Fiindcă aceste școli au produs, în orașe, conștiința, care a creiat Liga — și, tot ele, vor fi acelea, cari prin cultura tot mai sănătoasă, pe care o dau clasei crășenesti, vor alimenta-o în viitor cu puteri mai multe și mai statornice.

Nu se putea, ca primul foc — *flacără adevărată*, se înțelege — să nu consume și ceva paie... Asta întrucât privește însuflețirea mulțimei, fiindcă Liga se poate mândri, că a avut întotdeauna în sânul ei oameni, cari înțelegeau chemarea ei adevărată. A fost era vorbelor mari, ca în orice societate, care încearcă, pentru primadată, să se ocupe stăruitor de cauze publice.

Cei cari fuseseră atrași de strălucirea vorbei, au plecat dela începutul începutului ori mai târziu — și au rămas aici cari veniseră, fiindcă înțeleseseră chemarea și o înțeleseseră, fiindcă în sufletul lor era ceva încă înainte de a auzi

chemarea. Liga astfel cu tot trecutul ei scurt, are veterani.

Astăzi putem zice că a intrat în făgașul menit ei — și ar fi rușine că aceste vremi de prefaceri a sufletului românesc, prin noi forme de cultură, să fi trecut pe lângă ea fără să se resimtă.

Numărul sprijinitorilor Ligei e acum fără îndoială mai mare decât odinioară, dar ceea ce distinge îndeosebi prezentul de trecut, e calitatea lor.

Mulți ligiști de odinioară fuseseră aduși sub steagul unității noastre prin cultură, de farmecul și răsnetul chemării — și din această cauză tot atâția au părăsit rândurile.

Astăzi avem mângâierea și bucuria să credem că secțiile Ligei nu se întemeiază numai și numai pe strigătul de durere al celor apăsați, ci pe conștiința datoriei fiecăruia față de Românism.

În fiecare orăș, în multe târguri și chiar în câteva sate, durerile, nădejile și străduințele noastre și-au făcut un adăpost. Conștiința că suntem o singură viață, și deci o singură putere, prinde rădăcini în tot mai multe suflete. Când această conștiință va stăpâni pe toți ligiștii, când și mai mulți din acei cari se împătășesc de o cultură românească se vor crede datori să intre sub acelaș steag, atunci Liga nu va trăi atât de mult prin străduințele și îndemnul celor ce sunt puși în fruntea ei, ci fiecare membru îi va împrumuta din credința lui o părțică de viață.

Și astfel, Liga va avea viață sigură, scop definit și program precis.

A pornit pe drumul acesta și merge înainte încet, dar sigur — oricum nu mai iute de cultura unui popor deșteptat de curând la lumină.

În congresul dela Craiova s'a vorbit mult despre secțiunile satești. S'au emis păreri diferite și între altele și aceea de a se creia secțiuni prin conducătorii satelor întrunind mai multe comune laolaltă. În aceste secții un rost de frunte vor putea avea băncile populare.

Ajunși în această din urmă fază de desvoltare Liga va fi în adevăr o *putere.*

Cine este mizerabilul autor al infamei notițe:

„Cât o fi costat“?

În numărul nostru de Marți am publicat următoarea scrisoare:

Onorată Redacțiune!

Vă rog să binevoiți în coloanele prețiosului *Domniei-Voastre* ziar să publicați următoarea

Declarațiune:

In „Tribuna“ nr. 29 din 1911 intenționat s'a publicat o notiță josnică referitoare la Adunarea poporală din Arad, care a scandalizat opinia publică românească, iar organul „Românul“ prin peana d-lui Caragiale, a somat energie redacția „Tribunei“ a devulga numele autorului. Și nici un răspuns și s'ar părea, că totul a trecut în tăcere, iar autorul ei operează în liniște la alte combinațiuni echivoce.

In interesul adevărului țin să declar pe onoarea și conștiința mea, că autorul

acelei notițe este d. Sever Bocu, care n'a avut curajul și cavalerismul de a o lua asupra-și.

13 Maiu st. n. 1911.

Const. Cehan
fost redactor la „Tribuna“

După această scrisoare am făcut următoarele constatări din partea noastră:

„In fața notiței infame scria d. Caragiale în n-rul nostru 36: „In adevăr, notița aceasta, credem, că nu i-ar fi trăznit prin cap s'o scrie nici celui mai rabiat șovinist maghiar de cea mai josnică speță“.

Și „Tribuna“ atunci a avut ne mai pomenita obrăznicie să susțină, că notița aceea a fost publicată „fără știrea redacțiunii“. Când iată acum se dovedește, că ea a fost scrisă pentru „Tribuna“ intenționat de

d. Sever Bocu

directorul politic al „Tribunei“, absolventul școlii comerciale din Lipova, fost în două rânduri candidat de deputat guvernamental, supranumit Cambyzes de Șistaroveț, osândit de tribunalul din Timișoara pentru falsificare de cambiu, acum protejatul poetului O. Goga.

D. Sever Bocu, dacă suntem bine informați, petrece de prezent în București bătând scările Ministerelor și înrolând scriitorii români sub steagurile scuipătoare din Arad a călugărilor Mangra și Ciorogariu.

Pentru cei ce nu l'ar cunoaște în deajuns, îi trimitem aci și fotografia“.

*

Cetim acum în numărul de azi al „Tribunei“, că d. Sever Bocu ne va face proces pentru aceste constatări.

Ne bucurăm afară din cale de acest proces, căci el ne va da prilej, să dovedim adevărul tuturor afirmațiilor noastre, iară iubiții noștri frați din România pot avea ocaziune a cunoaște perfect pe faimosul „director politic“ al „Tribunei“ din Arad, care de atâta amar de vreme atentează la buna lor credință și mai ales la — buzunarele lor.

Din luptele națiunilor subjugate pe tărâmul economic și social

(Cercuri agricole, tribunale de arbitraj, etc)

de: dr. Maximilian Popovici

Pe cât de spinoasă, pe atât de frumoasă și înălțătoare este lupta pe tărâmul politic a popoarele subjugate, când calculezi forțele și mijloacele de care dispun asupritorii față de asupriți.

Până ce va răsări soarele dreptății, nu este permis unei națiuni să stea cu mâinile încrucișate așteptându-l, ci trebuie să lupte din toate puterile și pe toate căile legale, ca încetul cu încetul să-și cucerească drepturile. Și dacă pe tărâmul politic asupritorii au la îndemână mijloace de a le zădărnici mișcarea, apoi pe tărâmul cultural și economic nu li se pot opune.

O pildă demnă de remarcat și de imitat este aceea a națiunii polone din Polonia germană, care deși politicește poate fi considerată ca anihilată, însă economiceste nu. Pentru a germaniza Polonia se într buințează cele mai drastice mijloace, cum este de pildă colonizarea ei numai cu elemente germane pe moșiile cumpărate dela proprietarii Poloni.

Marii proprietari poloni, fiind în marea lor majoritate și buni patrioți, nu numai că nu le ând, dar opun și ei Germanilor mijloacele lor,

băncile lor, cu ajutorul cărora își colonizează moșiile numai cu elemente polone. Statul german văzând că din această cauză colonizarea merge greu, a votat în anii din urmă o lege de expropriere, în virtutea căreia Statul poate expropria pe orice proprietar. Legea aceasta pârându-li-se prea odioasă, nu a fost însă pusă în aplicare. Se zice că nu va întârzia a se pune, însă numai pentru proprietari cari practică „absenteismul“.

Lipsiți de școale naționale, bineînțeles că Poloni apar, mai ales în regiunile colonizate, într'o stare foarte înapoiată, atât culturală cât și economică.

Colonizări cu caracter național-politic practică și Statul ungar, însă efectul lor este până în prezent foarte aleatoriu.

Indeletnicirea de căpetenie a țăranilor poloni din Germania ca și a țăranilor români din Ungaria, fiind plugăria, era bine înțeles ca conducătorii să găsească un mijloc oarecare de a învăța și a deprinde pe țăran cu o cultură mai rațională a pământului, căci școale de agricultură în limba lor nu au și nici nu au dreptul de a înființa. Conducătorii Polonilor, între cari marii proprietari și preții ocupă locul de frunte, încă dela 1874 au stărut și au reușit să înființeze cercuri agricole țărănești, al căror scop este ridicarea stării morale și intelectuale a micilor cultivători de pământ, instruindu-i în profesiunea lor, așa că scopul devine strict profesional.

Pentru a înlesni formarea și propășirea acestor cercuri, e' au fost restrânse pe parohii, pentru conducătorii lor să cunoască bine pe membri, nu numai cu stare materială și morală, dar și ca pricepere în munca câmpului, gradul lor de instrucțiune și mentalitatea lor.

Aceste cazuri, cari nu trebuiesc confundate cu tovărășiile și cooperativele de tot felul cu caracter economic și comercial formate în baza legilor, nu sunt și nu pot deveni persoane morale și juridice.

Capii conducători ai cercurilor agricole, al căror număr sporește pe fiecare an*), sunt, după cum am amintit, marii proprietari și preții, cari le și presidează și le administrează în virtutea unor Statute, prin cari se prevăd drepturile și datoriile membrilor, precum și programul de lucrări care a fost adoptat de toate cercurile agricole din Polonia încă din 1876 și pe care-l rezumăm aci:

§. 1. Ședințele cercurilor agricole țărănești au loc în fiecare lună, în ziua fixată prin Statute.

§. 2. Datoria cercurilor este de a instrui pe membrii întruniți în Adunări, în toate ramurile economiei rurale, iar pentru a susține atențiunea lor încordată asupra subiectelor cari se tratează, instrucțiunea se va face lămurită, cu vorbe la înțelesul membrilor și progresivă. La început este suficient a atrage atențiunea membrilor asupra diferitelor lucrări agricole ce au de săvârșit în timpul anului și a le indica mijloacele cu ajutorul cărora ei pot executa, cu mai multă înlesnire și în același timp mult mai bine, lucrările, de pildă:

1. Despre fermă. Economia. Li-se va vorbi de modul cum trebuie să fie organizată: fiecare instrument, unealtă și obiect să fie așezat la un loc hotărât, să fie adăpostite de ploaie și soare, să fie reparate la timp, etc. Gunoii dela grajd să fie strâns și îngrijit bine

Grânele să fie strânse cu îngrijire în magazie, să se curețe și aleagă bine înainte de a fi vândute sau semănate, etc.

2. Despre câmp. Să se lucreze pământul bine și la timp. Să se gunoiască pentruca să rodească mai mult. Să se cultive numai cu plante cari îi priesc

3. Despre vite. Să se arate membrilor cari sunt rasele cele mai bune și mai potrivite localității, cum trebuiesc hrănite și îngrijite vara și iarna etc

4. Despre gospodăria casnică. Să li-se atragă atențiunea asupra producțiunii laptelui, transformarea lui în unt, brânză, arătându-li-se foloasele ce pot avea din o chibzuită utilizare a acestor produse, precum și din vânzarea ouălor și altor produse ale gospodăriei

5. Despre alte ramuri de producțiune, cum este cultura albinelor, a pomilor și a zarzavatu-

*) În 1874 erau abia 45, pe când în 1909 funcționau 351.

rilor, deasemenea li-se va vorbi, inzistând să nu le piardă din vedere.

§. 3. În adunările cercurilor se va aduce la cunoștiința membrilor măsurile și instrumentele agricole cele mai noi și mai perfecționate, cu ajutorul cărora se poate face munca câmpului mai bine și mai repede, îndemnându-i a și-le procura, pe cele mici și ieftine individual, iar pe cele mai costisitoare, în tovărășie, conducătorii cercurilor luându-și obligațiunea de a le da explicațiuni pe teren asupra modului lor de întrebuințare.

§. 4. Tot în aceste adunări membrii cercului urmează a fi instruiți și îndemnați la muncă și la economie. Apoi asupra micilor operațiuni comerciale, ce fiecare face cu ocaziunea vânzării produselor, în special li-se va explica vânzarea produselor pe greutate, prin contract pe loc, sau la târg.

Tot aci li-se vor da oarecari noțiuni de drept, referitoare la mica lor proprietate.

§. 5. Trebuie găsit mai des prilejul de a se atrage atențiunea membrilor asupra veniturilor accesorii, ce ar putea realiza din o mai chibzuită întrebuințare a produselor gospodăriei lor precum și din vânzarea ouălor, legumelor, fructelor, — mai cu seamă dacă s'ar întovărăși pentru asemenea vânzări.

§. 6. Pentru a convinge pe membri despre foloasele unei agriculturi mai raționale și a unei gospodării mai chibzuite, se organizează mici excursiuni pe la proprietățile cari se exploatează mai sistematic.

§. 7. Pe de o parte, pentru a stabili măsura în care membrii profită de învățămintele ce primesc la cercuri, iar de alta pentru a-i stimula către o plugărie și gospodărie mai îngrijită, se numesc comisiuni cari să viziteze rând pe rând toate gospodăriile membrilor, se organizează odată pe an mici expoziții, la cari membrii își expun produsele, vitele și mașinile, se țin concursuri de diferite munci ale câmpului.

§. 8. Cercurile mai vin în ajutorul membrilor cu sfaturi bune în ce privește organizarea muncii câmpului, întocmirea gospodăriei, asigurarea recoltelor contra grindinei și incendiului, asigurarea vitelor, luarea de măsuri în caz de boale, precum și ținerea contabilității (socotelilor) în gospodăriile membrilor etc.

§. 9. La sfârșitul fiecărei adunări, președintele fixează subiectele cari vor fi tratate în viitoarea adunare.

§. 10. Fiecare membru este în drept a pune chestiuni, a ține conferințe, iar pentru acei cari nu sunt dispuși sau nu pot să expună oral dorințele lor, există la sediul cercurilor cutii de scrisori în cari ei pot depune în scris chestiunile cari îi interesează.

§. 11. În programul tuturor cercurilor se prevede că cercurile pot servi și ca intermediare pentru cumpărări de mașini, îngrășăminte și orice alte obiecte necesare exploatațiunilor agricole ale membrilor.

§. 12. Rezultă din natura lucrurilor că în adunările cercurilor nu se pot trata decât chestiuni și afaceri în legătură cu agricultura și pentru a se accentua acest lucru se declară prin program că afacerile de ordine politică și altele nu sunt de competența cercurilor agricole și deci nu pot fi discutate.

Dupăcum am amintit cercurile nu au o situațiune juridică legală, fiindcă nu sunt și nici nu pot deveni persoane morale și juridice.

Ele nu pot fi confundate nici cu tovărășiile sau cooperativele agricole, deși, dupăcum se prevede la §. 11., ele pot servi de intermediare pentru cumpărarea de mașini, etc. membrilor, — pentrucă cercurile nu realizează din aceste afaceri nici un beneficiu și nu dau dividende, ci încasează numai sumele necesare pentru acoperirea cheltuielilor de cumpărare. Iată cum lucrează cercurile în asemenea ocaziuni:

Cercul prin președintele său, cere oferte și reduceri de prețuri la fabricile de mașini, instrumente, etc. cele mai reputeate sau reprezentanții lor; alege pe cea mai avantajoasă din oferte și o supune celei mai apropiate adunări a membrilor.

Doritorii de a cumpăra vre-o mașină sau instrument agricol se înscriu la președinte depunând costul întreg sau numai un acout. În primul caz comanda se face pe bani gata, iar în al doilea în parte pe crediul personal al președintelui, care liberează obiectele cumpărate numai

după cumpărării depun și restul din costul lor, eventual li se acordă un scurt termen de plată.

Ultimul sistem presupune, că fabricantul are încredere în persoana, care efectuează comanda și aceasta în țărani cumpărători.

Tot în felul acesta se poate furniza membrilor cercului îngrișăminte, nutrețuri și ori ce alte obiecte necesare economiei lor.

Cercurile agricole mai aduc membrilor și alte servicii de ordin material, de pildă le vin în ajutor pentru scurgerea terenurilor băltoase, le aranjază asolamentul ce trebuie să țină în cultura câmpului.

Tribunalele de arbitraj.

În timpul din urmă cercurile și-au luat o nouă sarcină, care deși se depărtează de scopul inițial al lor, totuși folosesc mult membrilor.

Pentru a feri pe membri, în marginile puținii, de judecăți născute uneori din neînțelegeri, pe urma cărora dâșii nu numai că cheltuiesc bani, dar ajung să se dușmănească uneori și în familie, capii cercurilor au organizat tribunale de arbitraj formate din membrii acestor cercuri, al căror scop este de a împăca pe cei învrăbiți, punând pe de o parte capăt urii și luptei interioare, iar pe de alta ocolind cheltuielile personale pe cari le-ar face.

Aceste tribunale de arbitraj, sau cum am zice, judecătorii împăciuitoare, funcționează după anumite reguli prevăzute într'un statut din care extragem următoarele:

§ 1. Membrii cercului agricol aleg dintre dâșii și din fiecare sat, care face parte din cerc câte un membru ca jude și altul ca suplent (locuitor).

Judele și suplentul nu pot fi rude de aproape, și cel mult în al patrulea grad.

Alegerea se face prin vot separat pentru fiecare. Pentruca alegerea să fie valabilă, candidații trebuie să întruiească trei sferturi din voturile membrilor prezenți.

Alegerea nu se poate face decât dacă sunt prezenți la adunare cel puțin o treime din numărul total al membrilor cercului.

§ 2 Președintele tribunalului este în același timp de drept și președintele cercului, iar suplentul vicepreședinte.

§ 3 Pentru dresarea proceselor verbale și pentru ținerea corespondenței, tribunalul alege un secretar și un suplent.

§ 4. Judecătorii, secretarii și suplenții lor se aleg pe câte 3 ani. Noua alegere se face cu 3 luni înainte de expirarea termenului de 3 ani.

§ 5. Tribunalul se compune din 3 sau 5 judecători, afară de secretar, care nu are decât vot consultativ.

§ 6. Când este o afacere de judecată, președintele convoacă pe toți judecătorii, alege numărul necesar, le expune obiectul conflictului, determină ziua în care se vor chema părțile, martorii și se va judeca procesul.

§ 7. Judecătorii aleși se leagă față cu președintele pe cinstea lor, că vor judeca cu dreptate și că vor păstra secretul dacă va fi nevoie.

§ 8. Membrii cercului aleși ca judecători sunt datorii a veghia ca nici un conflict să nu fie dus la tribunale, înainte de a fi trecut prin tribunalul de arbitraj. Ei sunt ținuti a aviza pe președinte despre toate conflictele ce s'ar ivi în secetele lor.

Judecătorii mai au datoria de a împăca și aplana orice discordie s'ar ivi printre săteni.

§ 9. Verdictul (hotărîrea) care se va da de tribunalul de arbitraj se va semna de ambele părți cu următoarea formulă:

„Noi subscrișii primim verdictul tribunalului de arbitraj și declarăm solemn, că vom îndeplini condițiunile, pe cari le cuprinde și că nu ne vom plânge înaintea altor tribunale. Așa să ne-ajute Dumnezeu.“

Această organizație a dat foarte bune rezultate și a fost adoptată de toate cercurile agricole. Competența și reputația lor este atât de recunoscută astăzi încât recurg la dreapta și nepărtinitoarea lor judecată și persoane, cari nu fac parte din cercurile agricole.

Ca ajutor al acestei organizații economice și sociale este presa și literatura agricolă de care de asemenea s'au îngrijit cercurile. Scot un jurnal periodic, în care membrii abonați regăsesc toate chestiunile tratate la cercuri, cu soluțiile propuse. Abonamentul al cărui cost este de 4 mărci pe an, nu este obligator pentru membri.

Cercurile mai răspândesc prin sate broșuri și foi volante cuprinzând învățături folositoare pentru membri, din diferitele ramuri ale agriculturii.

Organizațiuni de felul acestora credem, că ar prinde bine și Românilor noștri, dacă s'ar găsi cine să le patroneze și să le răspândească. Nu este suficientă numai organizația economică prin bănci, trebuie neapărat deșteptat țăraniul nostru și în ce privește facerea unei plugării mai raționale.

Procesul de agitație al d-lui Goldiș. Mercuri în 14 Iunie n. se va pertracta la Tabla regească din Oradea-mare procesul de agitație intentat d-lui *Vasile Goldiș*, directorul ziarului nostru.

Cetitorii noștri cunosc foarte bine antecedentele acestui proces. Ținem să amintim însă, pentru cetitorii mai noi ai ziarului nostru, că d. Goldiș a fost târât înaintea legii pentru că cu prilejul turneului electoral din cercul Radnei, unde d-sa a candidat cu program național, în vorbirea de program rostită înaintea alegătorilor din Șoimuș ci-că ar fi îndemnat pe aderenții partidului național să insulte, ba chiar să atace pe alegătorii contracandidatului ungar Tagányi și pe Români cari ar părăsi steagul național.

Și pentruca crima să fie mai mare, d. Goldiș mai este acuzat că a *agitat* în contra Ungurilor.

Iată deci, că d. Vasile Goldiș pe care „Tribuna“ din Arad, organul lui Mangra și Ciorogariu, zilnic îl terfelește în modul cel mai murdar, — este târât înaintea legii ungurești pentru că a cutrierat toate satele și a intrat în colibe românești propovăduind iubirea de neam și de lege.

Deși acuzele ce i se aduc d-lui Goldiș nu sunt adevărate, dar cunoscând zelul procurorilor Unguri, probabil, d-sa va fi pedepsit și astfel va trebui și d. Goldiș să cunoască „bunățile“ temniței ungurești.

*

Discursul M. S. Regelui Carol, rostit la inaugurarea Camerei de comerț din București. „Sunt viu mișcat de călduroasele cuvinte, cu care Mă întâmpinați în numele Camerei și al Bursei și de bunele urări, ce Mi-le aduceți cu prilejul acestei solemnități.“

Vă rog să primiți adâncă Mea mulțumire pentru aceste prețuite mărturisiri de credință și devotament.

Propășirea economică a României se datorește înmulțirii și ieftinirii mijloacelor de transport, care i-au dat în mai puțin de 30 de ani un avânt neasemenat în Europa întreagă. Elementele acestei propășiri le aveam în rodnicia pământului, în bogățiile ascunse în subsol și în situația noastră geografică.

Spre a ieși la iveală, nu le lipsia decât o înțeleaptă și încordată inițiativă. Această inițiativă a luat-o Statul, care, îndată după războiul pentru neatarnare, a îndrumat toată activitatea sa în această direcțiune, prin înființare de drumuri de fier, prin regularizarea navigațiunii dunărene, prin amenajarea porturilor și așezarea mărețului pod peste Dunăre, prin convențiuni comerciale și nenumărate măsuri, menite toate a ridica valoarea produselor agriculturii noastre și a încuraja comerțul și industria.

Aceste silințe, urmărite cu o necurmată statornicie, au avut răsplata de care cu toți ne putem bucura astăzi.

Se cuvine, ca în această zi, când reprezentanții cei mai de seamă ai comerțului și industriei se află adunați spre a inaugura frumosul local al Camerei de comerț din Capitală, să reamintim acest trecut de muncă stăruitoare și să culegem din această privire înapoi un învățământ pentru viitor.

Camerele de comerț și industrie, au dat guvernului un prețuit sprijin, prin sfaturi luminate și lucrări însemnate. Am marea mulțumire de a recunoaște, că aceste sfaturi și lucrări au

avut mai întotdeauna în vedere, nu interese particulare, ci binele obștesc și că înființarea acestor camere, alcătuite din fruntașii comerțului și industriei, a răspuns înaltei lor meniri.

Și vouă, dar, se datorește o parte din frumoasele izbânzi câștigate pe terenul economic, care ne umple inima de o îndreptățită mândrie și ne permite a nădăjdui, că acest minunat avânt, pe care l-am putut constata și admira din nou în ultima Mea călătorie pe Dunăre, și la Constanța, — nu se va opri aci, ci se va desfășura tot mai îmbucurător și bine cuvântat, arătând astfel lumii civilizate, că Români răvnesc a-și face un nume respectat, nu numai prin arme, pe câmpul de luptă, dar și prin munca cinstită și stăruitoare.

Comerțul și industria sunt la noi cele mai puternice auxiliare ale agriculturii; dezvoltarea armonică a acestor trei nesecate izvoare de bun trai și bogăție, ne este o cheazășie de un viitor frumos și blagoslovit.

Urez dar Camerei de comerț și industrie din Capitală să fie pildă neclintită acestor patriotice silințe și ca munca ei pe câmpul economic, de apururea inspirată de interesul general al Țării, — să fie spornică și rodnică“.

Parlamentul ungar

Ședința Camerei.

— Dela corespondentul nostru. —

Budapesta, 8 Iunie.

Camera după ziua agitată de ieri a avut astăzi o zi mai liniștită. S'a continuat sub președinția lui Albert Berzeviczy desbaterea bugetului ministrului de culte și instrucțiune publică. Primul orator a fost *Ferdinand Juriga*, deputat naționalist slovac, care a ținut o vorbire lungă despre lupta ce a isbucnit în jurul congregațiilor, care va limpezi, spune, cel puțin ideile și dovedește temeinic necesitatea ameliorărei instrucțiunii rurale și la cătune.

*

Ședința se începe la orele 10¹/₄ a. m.

Prezidează *Albert Berzeviczy*.

După verificarea protocolului ședinței trecute se continuă desbaterea *bugetului ministrului de culte și instrucțiune publică*.

Ferdinand Juriga, naționalist slovac: Nu a probă lupta începută în contra congregațiilor, dar de luptă nu se teme, de oarece în ea se vor limpezi ideile. Nici procurorul, nici jandarmul nu va putea să împiedece progresul ideilor. Declară, că este aderentul deplinei libertăți a învățământului. Fiecare să poată propaga liber credințele sale. Dovedește pe larg necesitatea învățământului rural și la cătune.

CORESPONDENȚE

DIN ȚARĂ

Un nou proces de agitație

O altă ispravă a unor gentry scăpătați cari se mențin la suprafața clasei lor, prin nefericitul șovinism, este un proces de pretinsă agitație în contra veneratului protopop gr.-cat. Petru Mihai Ciordaș.

D. Ciordaș e protopop în Szamos-Dob, com. Sătmăru, într'o comună din acele ținuturi ale Sătmăruului, — unde începe să se piardă graiul românesc și obiceiurile noastre străbune. O comună, — locuită parte de Români (²/₃) parte de Unguri reformați (¹/₃). Jur împrejur sate ungurești și sate maghiarizate de curând timp. Din opt comune, aparținătoare acestui district protopopes în 6 a uitat deja poporul cu desăvârșire vorba românească, iar în Szamos-Dob și în satul învecinat Cs. Bagos vorbesc țărani o limbă stricată, amestecată, îmbăxită nu numai cu maghiarisme, ci schimonosită chiar cu cuvinte străine, fără de nici o articulare a limbii românești.

Ușor le-ar inghiți deci și aceste două comune românești pofta nestămpărată a maghia-

rismului, — dacă n'ar veghia la agonia aceasta a graiului românesc apostolii adevărați ai iubirii de neam, și dacă n'ar contribui din toate puterile și cu sfințenie la rededeptarea conștiinței naționale, la reculegerea și primenirea tuturor forțelor decizatoare, — la reconfortarea limbei și obiceiurilor românești în aceste părți, entuziași bărbați cum e unul chiar și bătrânul protopop Ciordaș, cu plete sure, și care este prezidentul districtului naționalist dela Csenger, din comitatul Sătmarului.

Crima bătrânului e, — că în 25 Decembrie 1910 după sfârșitul serviciului dumnezeesc a îndemnat pe credincioșii săi, — ca să cultive limba românească măcar acasă, în familii și să-i învețe pe copiii rugăcluni în limba lor scumpă, căci după legile de astăzi nu e asigurat graiul românesc nici chiar la propunerea religiei în școala de stat. E drept, că dânsul propune religionea în limba română în școala de stat, — prin asta însă se nevrednicește de salariul cuvenit, — care numai la caz, când ar propune în limba maghiară, — îi s'ar licvida. Pot veni vremuri, — când cutare preot va preferi licvidarea salariului de 200 cor. A mai amintit, — că limba de învățământ chiar și în școala confesională din localitate în urma deciziunii comisiei administrative și a ministrului — e decretată limba maghiară, — deci limba românească din toate părțile primejduită fiind, — îi provoacă pe credincioși, — că cu sfințenie să o păstreze, să o cultive să o vorbească măcar acasă, la vatra lor, — nu cumva să vină vremuri, — când uitând limba românească să nu le înțeleagă măcar rugăciunile, ce le înalță preotul român la Dumnezeu înaintea altarului bisericeii lor, astăzi încă române.

I-a îndemnat apoi pe poporeni, — că înaintea anului nou să-și cumpere calendare românești, — sprijind și în chipul acesta cartea românească, — dar mai ales pentru aceea, pentru că toate călindările românești dela noi sunt de un conținut, — ce contribuie și el la întărirea moralei și la desvoltarea bunului simț în cetitori, — pe când între călindarele ungurești sunt multe cu conținuturi perverse, — și ei — necunoscându-le — ușor pot fi seduși și influențați de câte o operă a pornografiei moderne!

Atâta a fost destul, — ca procurorul, la însinuarea sentințelor maghiarismului (câțiva gentry scâpătați din localitate) să-i intenteze bătrânului paroh-protopop, încărunit în serviciul neamului său și în propagarea iubirii creștinești, — să-i intenteze proces de pretinsă agitație pe motiv, că ar fi atârnat pe Români la ură contra Maghiarilor. Desigur, e ceva caracteristic. Să apostrofăm pornografia, e egal cu apostrofarea națiunii maghiare.

Contra acuzei acesteia la timpul său, d. dr. Ioan Ciordaș, însărcinat de tatăl d-sale a înaintat excepții la senatul de acuze din Sătmar. În curând se va ține pertractare asupra acestor excepții, — și numai după aceasta pregătire a procesului va urma dezbaterea lui înaintea tribunalului din Sătmar.

Cor.

DIN BLAJ

Intr'un număr mai recent al ziarului local „Unirea” am citit o corespondență scrisă de preotul G. Grecu, dintr'o comună de pe Târnava-mare, prin care acest preot amintea „poruncile” inspectorului reg. de școale de acolo, referitor la limba în care trebuiesc conduse protocoalele și tipăriturile în școlile confesionale. Să mira mult preotul și cu dânsul toți cei ce au citit cele scrise în corespondența acea, că — adevărat, cum îndrăznește acel inspector reg. de școale să pretindă atari lucruri dela învățătorii și preoții confesionali, aflători în comitatul său, cu deosebire dat fiind faptul, că pe baza §-ului 33, art. de lege XXVII din 1907, aliniatul al doilea: „susținătorilor de școale le stă în drept, ca acestea (protocoalele, tipăriturile și testimoanele) să le umplă (kitölteni) pe lângă limba maghiară și în limba de propunere statorită, (hasabosan a megállapított tannyelvben is).”

Aceasta să poate vedea clar și din ordinațiunea ministrului de culte relativ la executarea acelei legi, § 42. alineat 5.

Zic să mirase preotul Grecu de aceasta îndrăzneală a inspectorului de acolo și ne-am mirat cu toții, cari am citit cele scrise de acest preot. Cu deosebire scriitorul acestor șire nu să

putea mira în deajuns, cum un inspector de școale calcă în picioare o lege adusă, primită și sancționată de regele nostru? Ori doar au inspectorii dreptul de a executa legile după placul lor și nu după litera legii? Acum ulterior aflu dela un pretin cu multă cunoștință de cauză, că ministrul actual de culte, trecând peste toate marginile legilor existente a dat un ordin arhieriei noastre, ca dânsii să deie un astfel de circular preoților și învățătorilor în înțelesul căruia pe viitor învățătorii să conducă protocoalele numai în limba maghiară (kizárólag), iar preoții să ia în protocol, pe cei născuți iar în limba maghiară, înțeleg numele și conumele celui născut să fie introdus în protocolul nașterilor exclusiv cu litere ungurești spre ex. în loc de Lugojan, *Lugozsán*, în loc de Petrescu, *Petrészku*, în loc de Ardelean, *Argyélán* în loc de Suci, *Szűcs* etc.

Când am auzit de acest ordin nu-mi venea să cred. M'am adresat numai decât unui prieten din Budapesta, ca să se intereseze mai de aproape, dacă e adevărat sau nu, cea ce am auzit eu? Peste câteva zile îmi sosește răspunsul prietenului, prin care îmi comunică, că e adevărat și că acest ordin s'a lansat în luna April sub nrul 12822/911.

Cât ce mi-a sosit răspunsul pretinului și am aflat din el, că totuș e adevărat, cumcă ministrul de culte a dat un astfel de ordin adânc jignitor pentru noi — foarte lesne și iute mi-am explicat motivul, pentru care inspectorul de care făcuse d. Grecu amintire, a provocat preoții și învățătorii din acel comitat, ca pe viitor să conducă toate scrisorile ce aparține școlii — în limba maghiară.

Va să zică, acel inspector nu numai de capul lui a dat aceasta „poruncă” ci precum să vede, a primit și el ordin „mai înalt”, întocmai ca conzistorele noastre și ca atare el caută să se achite bine de rolul ce i-s'a încredințat.

În 3 I. c. I. P. S. mitropolitul Victor Mihályi al Blajului a convocat și ținut o conferință în castelul mitropolitan de aici, la care au luat parte toți episcopii, cari aparțin arhidiecezei unite a Blajului, numită de Alba-Iulia și Făgăraș. Au luat parte: II. Sa dr. Demetriu Radu episcop în Oradea-mare, II. Sa dr. Vasile Hossu episcop în Lugoj, Rev. dr. Ioan Georgiu prepozit capit. în Gherla, apoi canonicii, dr. Boros din Lugoj, dr. Domide și Ghețe din Gherla, dr. V. Smigelschi și dr. I. Marcu din Blaj și dr. Coriolan Pop adv. în Oradea-mare.

S'au desbătut chestiuni privitoare la bisericile și școlile române unite, cum și statutele pentru componerea societății: „Sf. Unire, societate Literară-Socială”, cari s'au primit în întregime.

Statorirea definitivă a lor însă a fost încredințată canonicilor din Blaj Rev. D. dr. V. Smigelschi și dr. Marcu, cari apoi le vor prezenta în vară cu ocaziunea iubileului „Asociațiunii”, când iar să vor întruni cu toții.

Despre ordinul acesta jignitor nu am putut să aflu nimic, dacă l'au adus ori nu în discuții. Am aflat numai atâta, că conzistorul din Blaj a pregătit un răspuns foarte vrednic, pe care îl va trimite ministrului de culte. În răspuns să spune, că conzistorul arhidiecezan gr. cat. respinge cu toată indignarea noua ordinațiune ministerială ilegală și ca îndrumare, pentru limba de propunere și de conducere a agendelor școlare în genere, cum și a felului, cum să se introducă cei născuți în protocolul botezaților și cum să se extradeze din partea preoților extrase matriculare de botez, — vor avea în vedere singur numai ordinațiunea ministrului de culte nr. 80.0 O B. M. §. 55. al. 7. privitoare la legea din 1904 art. XXXIII.

În forma asta am înțeles, că se va răspunde ministrului actual de culte, care după cum să vede de activ ce e și de patriot însuflețit vrea să maghiarizeze cu forța toate popoarele nemaghiare din această „Hungaria felix.”

Mulți miniștri au dat ordinațiuni jignitoare, dar par'că mai cutezantă și mai adânc vătămătoare pentru noi, ca asta, nu a fost nici una, să ne silească — decât, că pe viitor să ne scrie ungurește și pronumele.

Să vede, că s'au început căldurile și să vede, că în gradul cel mai înalt a ajuns în ministerul cultelor.

Correspondent.

Litera

— Arte —

Științe

POEZIA POPULARĂ.

*Pentru ochii mândrei mele
Către mine de-ar privi
Ași scurta zilele mele
Într'o singurică zi —
Foicică de seară
Mi-ași da vieța pentru țară,
Într'o iarnă și 'ntr'o vară, —
Și-altă joate foșoară
Pentru mândra 'mi bălăioară
Mi-ași da vieța într'o seară.*

*Frunză verde lemn câinesc
Dorului de-i slugăresc
Slugăresc că-s deochiat
De pe când m'au săgetat
Niște ochi frumoși de fată
Cu gurița descântată;
Ci de-ar fi numai din ochi
Blestematul de deochi,
Da-i din răvârsat de gene
Și din ochi și din sprincene
Imbinate mângâios
Cum le șade mai frumos.*

Diavolul ca slugă

(Poveste slavă)

de Nicolae Petra-Petrescu

Intr'o casă era datină să dea săracilor în toată ziua de pomană. Și dacă nu venia în casă nici un sărac, mâncarea menită pentru pomană se punea înaintea casei pe o laviță, ca cerșitorii, cari treceau pe acolo, s'o vază și s'o poată lua. Se întâmplă, că pe atunci umbla diavolul prin lume și își căuta pradă. Negăsind nimic, începu să-l apuce o foame, numai ca ea. Tocmai ajunse la casa ceea, și văzu mâncările pe laviță. Știa foarte bine, că sunt pentru săraci, nu pentru el, dar fiind foarte fiamând nu se putu răbda și mănca, ce a găsit.

A mai umblat apoi mult încoace și încolo, doar va putea pune mâna pe ceva, dar n'a avut noroc. În sfârșit se 'ntoarse năcăjit la iad. — Ajuns la iad poarta încuiată. Începu să bată, dar n'a vrut să-i deschidă nime, din pricina, că mănca case pomană săracilor.

Tartorul cel mai bătrân l'a judecat ca de pedeapsă să slujească în lume trei ani de zile. Și fiindcă nu-l mai primiau în iad, diavolul s'a dus în lume, să capete o slujbă undeva.

A căutat înzadar multă vreme. A ajuns într'un sat, se duse pe la țărani și se rugă să-l primească careva în slujbă. Dar nu trebuia nimăru. Ziceau: „Dragul meu”, noi n'avem cai, de aceea nu ne trebuie nici slugă. Groful nostru, adevărat bojerul, e om rău, ne năcăjește cu robota, încât ni-s'au prăpădit toți caii. Din pricina robotei nu ne-am putut ara pământurile, am avut lucru mult, mâncare puțină. Mai întâi ne-au căzut dobitoacele de oboseală, acum este rândul nostru. Adevărat, mai este un țaran cu doi cai, darăștia sunt așa de slabi și storși, că-i poți lega într'o năframă de cap. D'aceea, nici el nu va lua slugă.”

Diavolul se bucură auzind de țaran, și întrebă unde locuiește, se duse la el și-l rugă să-l primească slugă, că va fi ascultător.

Țaranul zise: „Dragul meu, de-o slugă așa avea trebuință, cu toate astea nu te pot primi în slujbă, pentru că nici chiar eu n'am ce să mănânc.”

Diavolul: „Domnul meu, te rog, ia-mă numai! Vom lucra împreună ce vom putea, și dacă lucrăm, vom avea și de mâncare!”

După aceasta diavolul șezu pe o laviță și nu voia să se ducă de pe capul omului. Văzând țaranul, că nu poate scăpa de el, îl luă slugă gândind în sine: „acuși o să iai tu câmpii de aici!”

Sluga griji bine de cai, așa, că se îngrășau din zi în zi. La robotă lucra mai mult decât i-se da, și purta și gospodăria de acasă. Într'un an

de zile făcu țăranul stăricică bună: avea cai buni, arăturile îi erau minunate și putu să-și cumpere și o vacă.

Vecinii se mirau și încerca fiecare să ademenască sluga să meargă la ei. Diavolul însă n'a vrut să-și părăsească stăpânul. Insuși țăranul nu se putea mira deajuns, și iubea foarte mult pe slugă, dar își bătea capul, că unde merge sluga lui la biserică? Pentru că când se duceau căsenii la biserică, se ducea și sluga de acasă, dar la biserică nime nu-l vedea. Mult se ciudea țăranul de asta. Fiind însă, că-i făcea bune treburi, se temea să-i zică ceva, ca să nu-l piardă.

Odată vine argatul dela curte în numele grofului: să vină numai decât la curte. „Dorința boierească, datorie obăcească”, zice zicala, dar apoi când boierul și poruncește, își gândea țăranul, își luă pălăria și, după poruncă, se duse numai decât la curte. Intrând în curte, rămase umilit la poartă.

„Ei zise groful am auzit că ai slugă sdravănă. Dacă-ți poruncesc ca mâne dimineață, să-mi aduci stâncă de colo în ogradă!”

Țăranul stădea, ca opărit. Stâncă era așa de mare, că nu era nime în stare s'o încarce, nici un car nu o putea duce, caili cei mai sdraveni nu o puteau trage. Eși din curte foarte amărit.

L'a întrebat sluga: „Ce ai stăpâne, că umbli așa îngândurat?”

Țăranul i-a spus întâmplarea cu groful.

„Asta să-ți fie supăra. ea cea mai mică, răspunse sluga. Pentru asta să nu-ți frământați capul. Ce și-a poruncit groful, se va face!”

Țăranul zise îngrijat: „Ce gândești, fătul meu. Chiar dacă am aduna atâția oameni, ca să încercăm stâncă, și caili noștri ar trage-o, carul totuși n'ar putea-o ținea.”

Slugă răspunse zîmbind: „Cu carul nostru o ducem, cum se cade.”

Țăranului nu-i venea să rădă.

A doua zi sluga se sculă de dimineață, dădu la cai de mâncare și își puse carul în rânduială. După ce a luat prânzul, plecară amândoi după stâncă. Ajungând la ea, sluga așeză scara, pe care s'o rostogolească, luă un lăstar, clinti stâncă dela locul ei și, cât dai în palmă o și așeză în car. Țăranul n'a trebuit să ajute și nu mai știa de sine, văzând isprava slugii. Atunci sluga prinse biciul și plecă ca cu o povoară de rând. Când ajunseră lângă curte, groful în fereastră. Văzând el că sluga vrea să intre cu carul în ogradă, trimise numai decât argatul cu poruncă să nu intre în curte. Dar până ajunse argatul cu porunca, caili și erau în poartă, sluga mână înainte și poarta încuși se de rădăre. Ajuns în ogradă, strigă sluga: „Unde să descarc stâncă?” I-s'a arătat un loc. Acolo erau pivnițe. Stâncă, cum o puseră pe pământ, sparse bolitura și se cufundă în pivnițe. Groful se năcăji foc, că i-au stricat pivnițele. De altcum el n'avea nici un folos că i-au adus stâncă, inima lui dușmană voia numai să chinuiească pe țăran.

N'a trecut mult și iar a venit argatul domnesc cu porunca ca țăranul să se înfățișeze înaintea boierului.

Ajuns la curte i-a poruncit boierul: „La câmp am destui roboțai, trebuie să mergi să tai niște copaci!” Il chemă apoi la fereastră, și-i arătă să taie pădurea de colo până colo lemnele să le așeze stânjini, să taie crengile și iară să le așeze în stânjini... lucrul acesta trebuie să fie gata în patrusprezece zile. Țăranul începu să se roage, că asta nu-i în stare să o facă... că dacă ar lucra hărbătește zi de zi treizeci de feciori nici atunci n'ar fi în stare să gate într'un an de zile. Boierul însă nu băgă în samă rugămintea lui, și adăuse: Cum am poruncit, așa trebuie să se facă. În patrusprezece zile trebuie să fii gata!”

Știind țăranul, că groful nu se înduplecă, și că pedeapsa, dacă nu gată lucru, este aspră, era foarte supărat.

După ce a ajuns acasă, nu vorbi cu nimeni nici o vorbă și, seara, nu putu mânca nici o îmbucătură.

Slugă îl întreabă: „Ce ai stăpâne?”

Țăranul: „O fătul meu, groful cere lucruri peste putință. Mi-a poruncit, că în patrusprezece zile să tai pădurea de colo până colo, lemnele să le pun stânjini, crengile deasemenea... o muncă, care treizeci de feciori abia ar fi 'n stare s'o gate într'un an de zile!”

Slugă îl mulcomi: „Stăpâne, nu-ți mai bate capul. De grija asta poți dormi liniștit. S'or face toate!”

De griji însă țăranul n'a putut dormi toată noaptea, pentru că asta era o muncă de uriași și dacă n'o îndeplinește, trebuia să se aștepte la urmări foarte grele.

Dimineața intră sluga în odaie și zise: „Du-te, stăpâne, la curte, dă de știre că pădurea este tăiată, și toate s'au făcut, pe cum a poruncit.” — Țăranul îl înfruntă, să nu-l facă nebun, are el destulă grijă, care-l apasă. După ce însă sluga l-a dus afară, și i-a arătat, că pădurea nu mai e în picioare, își făcu cruce de mirare, și nici nu îndrăsnea să întrebe sluga, cum a putut să facă una, ca asta.

După ce au prânzit, țăranul se duse să înștiințeze pe grof.

Groful merse la fereastră și privi spre pădure. Văzând, că într'adevăr așa este, scrâșni în dinți de mânie... pentru că gândul lui a fost, numai să năcăjească pe țăran.

Țăranul ajunse om bogat... vitele lui se înmulțeau din an în an. Se sfârșia al treilea an, de când îi sluja sluga credincioasă. De simbrie nu s'a fost înțeles sluga cu el, nici haine n'a cerut dela el. De câte ori îl întreba țăranul, ce simbrie să-i plătească pe an, sluga îi răspundea totdeauna, că de asta mai este vreme.

Când se sfârși anul al treilea, iată numai, că vine argatul și poruncește țăranului să meargă la curte. Omul se duse numai decât și groful îi zise: „Ascultă, mâne vreau să merg până la lad! Tu ai cai buni.

Trebuie să mă duci cu caili tăi. Mâne dimineață, la opt ceasuri, vino aci numai cu caili. Trăsura o luăm de aici!”

Groful, adevă, nu mai știa, ce să iscoadească, ca să năcăjească pe țăran. Țăranul, auzind porunca înfiorătoare, se îngrozi și zise: „Măria-Ta, Dumnezeu să ne ferească de iad!”

Groful însă bătu cu piciorul și strigă: „Mâne, la opt, ai să fii aci. Mai înțeles?”

„Te-am înțeles”, bâlbâi țăranul, și se duse acasă supărat.

Dacă de cele două ori de mai înainte a fost năcăjit, de rândul acesta era și mai și... sluga însă era vesel afară din cale și-l întreabă: „Ce supărare ai stăpâne?” — Țăranul răspunse: „O, fiule, eu știu, că tu nu-mi poți ajuta, dar, cel puțin, să-mi vărs inima înaintea ta. Groful nostru — Dumnezeu să-mi ierte păcatele cele grele — este om afurisit. Însă, dragul meu, noi ne rugăm, ca Dumnezeu să ne scape de iad, și dânsul îmi cere cu încăpăținare, ca eu să-l duc mâne în iad!”

Slugă: „Lasă-l stăpâne lasă-l. Celui ce vrea nu i-se face nici o nedreptate. Dacă el vrea, acolo să meargă Mâne se împlinesc trei ani de când slujesc la d-ta, și încă nu ți-am spus, cine și de unde sunt. Astăzi vreau să-ți spun. Eu sunt diavolul și, fiindcă am mâncat îmbucăturile menite pentru săraci, de pedeapsă am trebuit să slujesc în lume trei ani de zile.”

Țăranul începu se tremure de frică.

„Nu te speria, stăpâne. Eu nu te-am împedecat de la nimica, și te-am slujit cu credință. Pentru slujba mea nu-ți cer altă simbrie, de cât ca, mâne, să călătorești împreună cu mine, să nu-ți fie frică, domniei-tale, nu ți să întâmplă nici un rău, ... ia, numai, cu d-ta tot ce-ți trebuie. Cum vom ieși din curte, nu ne oprim până nu ajungem la fântă. După ce vom ajunge, d-ta te vei scobori... d-ta ții caili și nu te uiți îndărăt. Numai după ce se va apropia de d-ta un căne negru, să te întorci și să vezi, ce se întâmplă cu groful d-voastră. Dă-te apoi după căne, el te va călăuzi încurând acasă!”

Ce trebuia să facă țăranul? A fost silit să se învoiască să călătorească cu sluga, pentru că altcum nu-și mai căpăta caili îndărăt. Slugă se sculă desdedimineață, dete la cai de mâncare, și-i țesă într'una. Când se apropiară opt ceasuri, se duseră la curte. Când se apropiară de curte văzură pe groful la fereastră, în ogradă îi aștepta trăsura gata.

Cum au prins caili, groful și era în trăsura. Slugă se așeză pe capră, țăranul dindărăt, și p'aci și drumul. Caili sburau ca vântoasele. „Aho, băiete, aho!” strigă țăranul. Mi-a căzut pălăria!” Slugă râdea: haha, pălăria d-tale este într'a noua țară de la curte. Când te întorci, o găsești d-ta.”

Țăranului i-se părea, că ar fi mers numai o palmă de loc.

În scurtă vreme au ajuns la o livadă foarte mare... cât se vedea cu ochii era numai șes, nici

un pomișor jur-împrejur. Au stat pe loc. Groful se cobori din trăsura, și țăranul se întoarse cu caili numai de cât, N'a trecut mult și, iacă vede lângă el un căne negru. Cum a zărit cănele, își aduse aminte, că sluga i-a poruncit să se uite îndărăt.

În locul livezii nu era de cât un fum gros, puturos. Plin de groază nici nu se putu uita la fumul înfiorător. Se urcă iute în trăsura, cănele fugea înaintea trăsuri și-i arăta drumul... el, după căne.

Acuși își găsi pălăria, și ajunse acasă; groful cel rau însă nu s'a mai întors nici-odată îndărăt, la moșia lui.

INFORMAȚIUNI

Arad, 25 Maiu v. 1911.

De-ale noastre.

O rugare către ziarele și revistele române. *Constatăm, că multe ziare și reviste române consecvent reproduc articoli întregi din ziarul nostru fără a indica izvorul. Nu avem nimic împotriva reproducerii articolelor din acest ziar, afară, bine înțeles, de acelea a căror reproducere este expres oprită, cum sunt lucrările literare ale d-lor Gheorghe Coșbuc și I. L. Caragiale, dar dorim totuși, ca cel puțin când se reproduc articolele în întregime, să se indice izvorul, de unde sunt luate.*

Cea mai nouă minciuniță a sculptoarei călugărești din Arad. „Tribuna” — fără minciună: nu se poate. Dacă ar fi să înregistrăm toate minciunile acestei nefericite fiicici, care se zbate acum în spazmurile morții, ar trebui să reproducem zi de zi tot ce se publică în „Tribuna”. Acum tractează pe nefericiții săi cetitori cu minciuna, că noi am cumpărat tipografia lui Birăuț. Adevărul e, că da, noi ni-am cumpărat o tipografie, dar nu pe a lui Birăuț, ci o tipografie nouă-nouă din Viena. Înțelegem, că asta-l doare pe — Niculae, făcătorul cerului și al pământului. N'avem însă, ce să-i facem. Tipografia „Tribunei” era prea hodorogită și astfel nu puteam s'o cumpărăm.

Romanul „Mary” de Björnsterne Björnson. *Acest roman, apărut în joia ziarului nostru a ieșit acum de sub tipar într'o broșură elegantă. Opuł acesta este ultima lucrare mai mare a poetului norvegian Björnson, acest mare geniu universal, apărătorul în veci neuitat al cauzei noastre înaintea lumii întregi. Traducerea romanului a fost făcută cu mare îngrijire prin distinsul nostru scriitor dr. Horia Petra-Petrescu. Broșura, care conține 192 pagini, foarte frumos tipărită în tipografia Diecezană din Arad, a ieșit acum în editura zărilor „Românul” și se poate procura dela librăria Diecezană din Arad. Prețul pentru Ungaria și Transilvania e 1 cor. pentru România 1.20 lei. Cu deosebire doamnele române vor afla în romanul acesta o lectură prea interesantă, plăcută și instructivă. Credem, că în curând nu va fi nici o familie românească, care să nu aibă în biblioteca sa acest valoros op al marelui nostru amic Björnson, a cărui amintire neamul românesc o va păstra în veci cu cea mai adâncă grațitudine.*

Cununi eterne. În locul cununilor pieritoare pe cosciugul regretatei Alexandrina dr. Pop, a soției distinsului nostru avocat, dr. Iustin Pop din Deva, au contribuit pentru un scop, filantropic, anume la fondul orfanotrofiului din Blaj, următorii: d-na v.ăd. Aurelia Boldea n. Barițiu (Bobâlna) 10 cor., d-na și d. dr. V. Bontescu, adv. (Hațeg), d-na și d. dr. Ioan Papp, adv. (Brad), d-na și d. dr. Ioan Pop, adv. (Alba-Iulia), câte 20 cor. și d-na și d. dr. Aurel Vlad, avocat (Orăștie) 30 coroane. Total 100 coroane.

Câtă risipă fără nici un rost se face și la noi cu cununile, cari se ofilesc și se nimicesc pe morminte! Oare n'ar fi mai bine și mai folositor, dacă cu prețul acelora s'ar acoperi unele lipsuri, ori s'ar ajuta unele instituțiuni culturale, ori filantropice?

Examenul de maturitate la gimnaziul din Beiuș. Din Beiuș primim știrea, că examenul de maturitate la gimnaziul român din Beiuș s'a

sfârșit în 6 Iunie n. cu un succes foarte bun, și anume, *eminenți*: Ioan Cioflan; *buni*: Romul Capra, Aurel Comșia, Ioan Lia, Antoniu Pop, Petre Popovici, Valer Popovici și Alexandru Ferdic; *maturi* (cu suficient): Gheorghe Cosma, Salvator Dan, Vasile Dunca, Augustin Filip, Traian Fodor, Carol Kiss, Cornel Magier, Vasile Medrea, Sever Păscuțiu, Valentin Pinteș, Eugen Popovici, Cornel Pușcariu, Teodor Raica, Silvestru Sabău, Elie Sârbu, Vasile Șuta și Vasile Timiș.

Turneu artistic. Societatea noastră pentru fond de teatru organizează în Iulie n. a. c. un al doilea turneu artistic sub conducerea d-lui A. P. Bănuș. Turneul din anul acesta se va face în părțile de nord ale țării noastre. Se vor da reprezentații teatrale și concerte, și anume începând din 2 Iulie n. până în 2 August n. în următoarele 8 localități: Beiuș (la 2 Iulie n.), Oradea-mare (la 7 Iulie n.), Șimleu, Seini, Sighetul Marmăției, Vișeu-de-sus, Șomcuta și Lăpușul-unguresc. Programă amănunțită se va publica în curând.

Cununie. D. Nicolae Gergel (Toarcla) și d-șoara Ileana Debu (Todorita) anunță, că-și vor serba cununia religioasă în 30 Maiu v. a. c. în biserica gr.-or. din Todorita.

Felicitări!

Examenul final la școala elem. gr.-cat. rom. din Cluj (cetate) se va ține la 12 Iunie n. a. c. (a doua zi de Rusalii) în ordinea următoare: La 11 ore, după sf. liturgie examenul școlii de fete, condus de d-na învăț. Gizela Vilt născ. Turcu. La orele 3 d. a. examenul școlii de băieți, condus de d. învăț. Andreiu Pora. La 5 ore, după examen urmează *producțiunea școlii* (sub conducerea învățătorilor) cu următorul program:

„Dor de călătorie“, corul elevilor, sub conducerea învățătoarei. — „Trepte de scară“ de G. Sion, declamată de Ioan Băgăceanu. — „Cântec de vară“, corul elevilor sub conducerea învățătorului. — „Despre buna cuviință“, dialog de M. Drăgan, predat de elevele Ana Chita și Maria Cosma. — „Noapte de vară“, poezie de G. Coșbuc, declamată de Ana Vușcan. — „Copii și florile“, corul elevilor, sub conducerea învățătoarei. — „Cănele soldatului“, poezie de Gr. Alexandrescu, declamată de Vasile Toșa. — „Despre superstițiune“, dialog de D. Dogariu, predat de elevii Ioan Coloji, Ioan Lucăci și Gheorghe Gârbovan. — „Mama“, poezie de G. Coșbuc, decl. de Ana Chiș. — „In temeiul codrului“, corul elevilor, sub conducerea învățătorului. — Intrarea la examen și producțiune liberă. Oferte benevole pentru premiera elevilor se primesc cu mulțumită și se vor cvita în publicitate. — Cluj, la 3 Iunie n. 1911. *Diracțiunea.*

† **Vasile Dumbravă.** Primum următorul anunț funebrel: *Corpul profesoral dela gimnaziul gr. cat. din Beiuș* cuprins de adâncă durere anunță adormirea în Domnul a mult iubitului și neuitatului coleg *Vasile Dumbravă*, director gimnazial, preot, arhidiacon onorar, asesor consistorial, membrul exactoratului diecezan, președintele senatului școlii civile gr. cat. de fete, membrul șenatului orășenesc, al societății de științele naturale, membru pe viață al „Asociațiunii“ pentru cultura și literatura poporului român și al fondului de teatru, întâmplată în 6 Iunie n. 1911 dimineața la orele 5, după un greu și îndelungat morb, provăzută cu Sfintele Taine ale muribunzilor, în al 52-lea an al etății, 17-lea al profeției.

Fericitul în Domnul prin activitatea sa de 23 de ani ca profesor și 4 ani ca director al gimnaziului nostru și-a înscris numele cu litere neșterse în istoria școalelor noastre.

În repauzatul coleg am pierdut un iubitor părinte al tinerimei și un inimos dascăl, înzestrat cu conștiințe și experiențe vaste.

Rămășițele pământești se vor transporta dela gimnaziu în 8 Iunie n. 1911 la orele 9 a. m. în biserica gr. cat. parohială, de unde după săvârșirea Sf. Liturghii și a prohodului se vor așeza spre vecinică odihnă în cimitirul gr. cat. din loc.

Beiuș, în 6 Iunie n. 1911.

In veci amintirea lui.

Pentru noua biserică, ce este a se edifica în Cluj, acest puternic centru al Ardealului, au au mai binevoit a dăruți în timpul din urmă acești bineșimțorii creștini: Vasile Chiorean, din

Aitor, 10 cor. Ioan Melian, preot în Bont, dieceza Gherlei a colectat dela credincioșii sei 12'62 cor. Alexandru Leaș, din Ceanul-mare, a trimis prin protopopul Cojocnei, Ioan Hățieganu 2 cor. Vasile Lăpușan, din Gilău 10 cor. I. Gyurkó, măgăziner la tren 5 cor. Colonelul Gheorghe Horváth, Cluj, 20 cor. Iacob Popa, secretar metropolitan, în Blaj, întru pomenirea fratelui său † Simion Popa, din Teiuș, 10 cor. Dr. Iustin Cl. Iuga, cand. avocat, în Brașov, în loc de bilete despre fidanțarea sa cu d-șoara Miți Lupan, din Brașov, 20 cor. Laolaltă 89 cor. 62 fil.

Primească toți binevoitorii noștri, cari ajută astfel cu obolul lor la ridicarea cât mai curând a unei monumentale biserici române în Cluj, cele mai adânc simțite mulțumite și Dumnezeu să le răsplătească din prisosința harurilor cerești. — În numele curatorului bisericii gr. cat. rom. din Dluj. Dr. Elie Dăianu, paroh-protopop, președinte.

Examenul din comuna S.-Cristor. Duminică 4 Iunie n. a. c. s'au ținut examenul final la școala confesională gr.-ort. română din comuna S.-Cristor, care stă sub conducerea învățătoarei Hortensia Rațiu, — sub prezidența P. On. d. Nicolae Roxin, protopop tractual și în prezența unui număr frumos de popor.

Examenul a succes de minune, încât răspunsurile pruncilor a stors lacrimi de bucurie din ochii părinților prezenți. Aflăm cu bucurie, că în sufletul tinerimei școlare de azi, — dela școala gr.-ort. română din S.-Cristor, — se oglindeste viitorul unui neam, care dă putere de viață.

Toată lauda și tot meritul i-se cuvine învățătoarei Hortensia Rațiu, pentru că are cunoștință temeinică — și în lumina acestei cunoștinți o privire clară și un program de muncă serios și clar pentru viitor. Ea, a fost în stare, ca o școală decăzută, — ca și școala confesională română din S.-Cristor, care e comună mixtă și un sat mărginaș, — după muncă grea de 6 ani s'o ridice la nivelul ei adevărat și să producă un seceriș atât de bogat pe o holdă exploatată de „câți stăpâni toți“ pe un ogor părăsit, plin de spini și polomidă.

Protopopul tractual Nicolae Roxin, după ce apreciază în firul discursului — adresat elevilor — școlari și celor prezenți — marea importanță a școlii, încheie cu următoarele:

„Cultivați în sufletul vostru și păstrați în inimile voastre aceste învățături și povețe propagate în acest templu al iubirii de biserică, patrie și neam, ca conduși de ele, lucrând fiecare din noi în cercul său de activitate, să contribuiți prin o muncă pașnică și roditoare — fără reclamă și paradă goală — la dezvoltarea și cinstea neamului nostru“.

Din patrie.

Testamentul lui Johann Orth. După ce săptămâna trecută s'a declarat oficios moartea arhiducelui Salvator, numit și Johann Orth, Marți înainte de amiază mareșalul Curții Montenuovo și baronul Wetschei au primit în mod oficial testamentul lui Johann Orth, care a fost desfăcut încă Sâmbătă de către monarh.

Testamentul se compune din 3 documente. Unul a fost semnat la 1878, iar celelalte două la 1890. Toate trei sunt semnate și sigilate de Johann Orth.

Neavând moștenitor Johann Orth, și-a lăsat averea în valoare de 3 milioane și un sfert următoarelor persoane:

O treime celor patru fii ai marelui duce de Toscana, anume: lui Leopold Wolfing și arhiducilor Iosef, Péter și Ernst.

O treime arhiducelui Ludwig, care se află în insulele balneare.

O treime arhiducelui Franz Salvator, Leopold Salvator și fiului acestuia Karl Salvator.

Johann Orth a lăsat soției sale Milly Strubel 40,000 fiorini. Această dispoziție

nu se va executa, dat fiind, că soția sa nu se mai află în viață.

Toate actele lăsate de Johann Orth se vor preda cumnatului său, arhiducelui Karl Isemburg.

Familia Toscana a contractat acum un an un împrumut de un milion pe baza acestei moșteniri.

Cum sucumbă „domnii“ noștri. Câte suflete se pierd în neșterse răpite de valurile murdare ale vieții orașelor mari. Tineri de mare speranță, având tot de ce are un om trebuință ca să trăiască fericit, cum ajung în vârtejul periculos al capitalei noastre, se scufundă în besna nesfârșită a desfăurilor ce îi ademenește mereu. În cafelele de noapte ascunse, pline de infecție, se dedau la cele mai necumpătate orgii, ruinându-și corpul și sufletul în societatea unor escroci și fete pierdute. Rubrica de noutăți a ziarelor înregistrează zilnic nefericirea câte unei vieți pierdute. Te cuprinde o jale când vezi câte un tânăr înzestrat cu mințe și cu bună stare sucumbând irezistibil pe calea peirei. Alaltăieri s'a împușcat încă unul cu numele Oscar Hoffmann. Era funcționar de bancă. Vecinic în petreceri, băiatul scăpat de sub ochii părinților a făcut cunoștință cu două perdute, risipindu-și totul pentru ele în nesfârșite bencheturi. Și s'a îndrăgostit întruna așa de mult, încât a desnădăduit, când auzise că aceasta pleacă la Rusia. O ruga stăruitor să nu se ducă, să rămâie cu dânsul, ori să meargă la America ca soț și soție. Ii făgăduia să-și ceară partea de moștenire dela părinți și o să trăiască împreună fericiți. Dar pe fată nu o ademenea asemenea viață. Dedită cu desfrâu și petreceri vecinice a refuzat categoric propunerea naivului tânăr. Acesta însă năcăjit-i-a spus că-și pune capăt vieții, dacă nu va fi a lui. Părea că fata s'a înmuiat văzându-l așa de îndrăgostit și împăcați s'au dat iarăși petrecerii. În vreme ce își petreceau în societatea unui prieten, Hoffmann a dispărut pe jumătate de oră. Iar când s'a întors era palid și nervos și-i șopti pretenului său:

— Inchipește-ți cât de laș sunt. În jumătate de ceas n'am fost în stare să mă sinucid.

Dar când au plecat spre casă, Hoffmann fără cuvânt și-a descărcat revolverul drept în inimă, căzând mort.

Dela frați

Un salut dela frații din America. Confratele „Românul“ din America ne trimite următorul salut frățesc:

„In numele tuturor Românilor din America, salutăm și laudăm pe bravii Igrișeni (pentru adunarea populară convocată și organizată de însiși țărani. N. R.), și trimitem cuvânt de încurajare comitetului național, ca să poarte lupta pentru drepturile neamului“.

Primum cu mulțumită salutul fraților noștri, cari și acolo departe într'o lume străină urmăresc cu multă atențiune și cu simpatie lupta fraților de acasă.

Din parte-ne și noi vă trimitem iubiți frați Români din America salutul cald al tuturor Românilor din Ungaria, cari tot mai gem încă sub povara jugului sclăviei, dar, cari n'au renunțat și nici când nu vor renunța de a lupta până la moarte pentru neam și legea românească.

Conferința d-lui N. Iorga la Craiova. În scopul de a strânge suma trebuincioasă pentru a face să apară în București un ziar popular „Lumina“, d. Iorga a ținut Duminică seara în sala Teatrului Național o conferință despre „Presa și menirea ei“.

D. Iorga face o comparație între gazetele noastre și gazetele străine și spune că dintre acestea servesc cu mai multă conștiințiozitate cultura țării lor ziarele germane.

Spre țara noastră răvnește popoarele vecine cu dorința lacomă de a o cucerii.

Aceasta numai din cauză că la noi nu există o conștiință națională puternică cum e în alte state.

Pentru edificarea conștiinței neamului nostru și pentru dezvoltarea sentimentului național la noi nu s'a lucrat decât foarte puțin și cea dintâi chemare care o avem și chiar misiunea sfântă de a o realiza era presa.

Spune că atunci când vom vedea la congresul „Ligei culturale“ pălcuri de țărani stând alături de cărturari și să ia parte cu toată ardoarea la discuțiile de existență ale acestui popor, așa cum se face în Arad și Bucovina, numai în ziua aceea vom avea dovada vie a ființei unei puternice conștiințe naționale.

Eu imi iau însărcinarea și vă rog pe dumneavoastră să mă ajutați ca să lucrez la această operă prin înființarea foaiei zilnice „Lumina“.

Pentru Românii nenorociți din Broșteni. „Reuniunea sodalilor români din Sibiu“ invită la convenirea socială împreună cu cântări, declamațiuni și joc, ce o va aranja Duminecă, la 11 Iunie st. n. (1-a zi de Rusali) în sala cea mare dela „Unicum“. Dirigentul corului Candid Popa. O parte a eventualei venit curat este destinat pentru frații nenorociți prin foc din comuna Broșteni, (comitatul Albei-inferioare). Din ședința comitetului „Reuniunii sodalilor români din Sibiu, ținută la 2 Iunie st. n. 1911. Victor Tordășianu, președinte, Ștefan Duca, notar.

Inceputul la 8 ore seara.

Petrereceri.

In 29 Iunie v. a. c. societatea românească „Doina“ din Turnu-Severin sub conducerea d-lui profesor I. St. Paulian va aranja concert urmat de declamațiuni în sala otelului „Cerbul de aur“ din Orșova Inceputul la 8½ ore seara. Venitul curat e destinat pentru pictarea bisericii gr. oromâne din Orșova. Se vor cânta piese de *Anastasescu, Bena, Muzicescu, Movilă, Mezetti, Paulian* (Cimpoiul și Marșul luptătorilor, coruri mixte) *Tschalkowsky, Vidu* (Grânele vara se coc și Vraja), *Verdi și Wagner*. Declamează d-șoara C. Vorvoreanu, care va susține și acompaniamentul la pian. Se vor juca „Bătuta“ și „Călușorul“ de flăcăii din Topleț.

In 11 Iunie n. a. c. „Corul bisericii gr. or. române a Sf. Adormiri din Brașovul-vechiu“ sub conducerea inv. Romul Ardelean va aranja concert urmat de teatru în sala otelului „Central“ din Brașov. Inceputul la 7 și jum ore seara. Se vor cânta piese de *C. Savu* (Dragostea dintâi, doină cor mixt cu solo de sopran) și *I. Vidu* (Creangă ruptă și Grânele vara se coc, coruri mixte). D-șoara Iuliana Moldovan va cânta la vioară. Se va juca „Pălăria ceasornicarului“, comedie cu cântece într'un act.

In 12 Iunie n. a. c. corul bisericesc din *Seleuș* sub conducerea învățătorului *Petru Toma* va aranja concert. Inceputul, pentru țărani la 2 ore d. a., iar pentru intelectuali la 8 ore seara. Venitul curat este destinat pentru împodobirea sîntei biserici. Se vor cânta piese de *C. Savu* (Hora dela Drăgășani și Dragostea dintâi), *I. Vidu* (Coasa și Șaseară). Se va declama o poezie de *I. Grosescu*, apoi dialoguri de *I. Grosorean* și *M. Drăgan*. Se vor juca „Călușorul“, „Hora“ și „Bătuta“.

In 12 Iunie n. a. c., corul bis. *Ecica* aranjază, cu prilejul jubileului de 25 ani dela înființarea corului, concert și teatru.

12 Iunie n. a. c., „Reuniunea rom. de cântări și teatru din Mercurea“ va aranja producțiune teatrală (Nepotul răsfățat) în sala otelului „Trei Arabi“ din *Mercurea*. Inceputul la 7½ ore seara.

In 13 Iunie n. a. c. Societatea de diletanți Români „Progresul“ din Făgăraș sub conducerea d-lui *Aurel P. Bănuțiu*, directorul artistic al soc. teatrale, va aranja reprezentație teatrală în sala dela „Hotel Paris“ (Sorea) din *Făgăraș*. Inceputul la 7½ ore seara. Se va juca: „Bucătăreasa“ com. într'un act și „Unică fică“ com în 2 acte, prin d-nii: *A. P. Bănuțiu, Ionel Motoc, dr. A. Vasu, P. Dan* și d-șoarele *R. Popa Radu, E. Furcă, R. Popa Radu, A. Streza* și *Lucia Popescu*.

In 11 Iunie n. a. c. tinerimea din *Iladia* va aranja concert urmat de declamațiuni și teatru. Se va juca „Cănele și pisica“, com. într'un act de *Z. Bărsan*. Inceputul la 8 ore seara. Venitul curat e destinat pentru înființarea societății de cetire și cântări din *Iladia*.

Din străinătate.

Inăbușirea sângeroasă a răscoalei din Nordul Chinei. Din Kharbin se anunță, că trupele au izbutit să înăbușe cu desăvârșire răscoala în nordul Chinei.

300 revoluționari au fost împușcați în luptele ce s'au dat, iar un alt mare număr dintre ei, făcuți prizonieri, au fost executați fără nici o formalitate de judecată.

O puternică coloană volantă având cu ea și mitralieze, cutreeră toată Mongolia, de unde s'au semnalat încercări izolate de răzvrătire contra dinastiei.

Taft pentru Ovrei. Președintele Taft a dat din nou dovadă despre toleranța sa față de Ovrei. Un colonel în raportul său către ministrul de războiu aduse ca pildă a unui cadet de origine sa ovreiască.

Aflând despre aceasta Taft, a dat îndată ordin ca numitul colonel să fie admoniat cu asprime, că vine ca militar să aducă astfel de motive pentru împiedecarea unui soldat dela examen. Referitor la celelalte motive a dispus să se facă o investigație severă de către ministrul de războiu, dar pentru motivul de mai sus nu admite sub nici un raport, ca respectivul candidat să fie reținut dela avansare. Prin aceasta Taft vrea să introducă și în faptă declarațiile lui referitoare la primirea Ovreilor în corpul ofițeresc, de unde au fost până acum excluși.

Atențiune! Din cauza aglomerării magazinului meu — bijuteriile admirabile, obiectele de argint și ceasurile excelente de buzunar, despre cari oricine se poate convinge, le vând cu prețuri foarte scăzute.

Obiectele de argint de China le vând cu prețurile originale.

Mare asortiment de ochelari excelenți, zwickeri și lornete.

Cu stimă
Weinberger Ferencz
Arad, bulevardul Andrássy nr. 20

A apărut: Elemi népiskola értesítő könyvecske — Aviz școlar pentru școlile populare primare.

Se află de vânzare la Librăria diecezană din Arad. Prețul unui exemplar 30 fil, + 10 fil, porto.

Anunț. În *Jebel* (com. Timiș), situat pe linia principală Baziaș-Timișoara, în centrul comunei românești cu aproape 5000 suflete, **se caută un negustor român**, care poate închiria ori cumpăra o casă corespunzătoare.

A se adresa lui **Dănilă Albu**.

Atragem atențiunea On. public asupra inseratului *Frații Burza*, prima prăvălie românească de fierărie și mașini agricole din Arad.

BIBLIOGRAFII.

—x—

Dicționarul Universal al Limbei Române de Lazăr Șăineanu. doctor în Litere al Universității din Lipsca, laureat al Academiei Române și filologul bine cunoscut, ale cărui lucrări filologice și folclorice au avut atât răsunet.

Dicționarul Universal al Limbei Române este un mic lexicon, în genul micului Larousse sau Brockhaus: complet, conștiincios, exact.

Conține explicații și definiții scurte și lămurite ale întregului vocabular român, al tuturor termenilor de știință — în cel mai larg înțeles al cuvântului — de artă, literatură, comerț și industrie, cuprinde nomenclatura mitologiei și folclorului, o interesantă etimologie a vorbelor populare și, ca supliment, un vocabular general biografic, geografic și istoric, cu privire specială la România și țările locuite de Români.

Toate acestea sunt concentrate în 1000 pagini de text pe 2 coloane și au fost compilate, revăzute și sporite în a doua edițiune, care a apărut de curând.

Dupăcum se vede este o lucrare de cel mai mare interes și folos pentru toți acei, cari se înfidelnicesc cu limba românească: scriitorii,

profesori și învățători, avocați, medici, preoți, ziarști, comercianți, studenți și elevi, precum și pentru marele public cititor al limbei românești.

Dicționarul se găsește de vânzare la: *Librăria Diecezană, Arad; Librăria Arhidiecezană, Sibiu; Librăria W. Krafft, Sibiu; Librăria Ciurcu, Brașov; Librăria Murășianu, Brașov; L. Brâr a Seminariilor, Blaj; Librăria Ieronim Preda, Făgăraș; Librăria M. Onișor, Năsăud; Librăria Aurora, Gherla.*

S. poate procura și prin oricare altă librărie sau direct dela editori: *Tipografia I. Samitca și D. Baraș în Craiova* (România).

Prețul e: 8 coroane broșat.

*

La Librăria diecezană din Arad se află de vânzare următoarele noutăți literare:

- C. Rădulescu-Motru: „In zilele noastre de anarhie“. Scrisori către tineri —.15
- „Sufletul neamului nostru“. Călități bune și defecte —.15
- „Cultura română și politicianismul 1.50
- Zaharia V. Frica de moarte. Sinucidere din mizerie —.15
- Psihologia prostului. Prostul în viața socială. Cerșetorii în haine negre —.15
- Păltânea Pompiliu, Gandeamus, piesă din viața studentască —.1
- Chiru-Nanov I. Așa i-a fost scris, nuvele 1.75
- Iorga N. Mihai-Viteazul schiță de poem dramatic —.1
- Minar Oct.: Cum a iubit Eminescu. Pagini intime, scrisori, poezii, amintiri inedite —.1
- Anton Pan, Proverbe, adică zicale sau povestea vorbii —.40
- Sadoveanu M.: Povestiri de petrecere și de folos —.40
- Povestiri din Halima —.50
- Din viața sfinților. Viața celui dintre sfinți a părintelui Ioan Gură de aur —.30

„IANER“ cremă neunsuroasă.

Cel mai nou product higienic pentru curățirea și înfrumusețarea pelei.

Înlătură petele galbene, bucele pricinuite de înfierbințeli, sgrăbuțe și alte necurătenii de piele. Crema aceasta ziua se poate folosi mult mai cu succes.

I teglă I cor.
• **IANER pudră.** E non plus ultra pudrei. Bună la baluri, saloane și de zilnic folos, care acoperă încrețturile și e cu totul nestricăcioasă. In culorile: roză, albă și cremă. **I cutie I cor.**

• **IANER săpun.** **I bucată 60 fileri.**

• **IANER pastă pentru dinți.** **I doză I cor.**

• **IANER apă pentru gură.** Bună pentru dinții scorburoși și gingiile buretoși, contra mirosului greu de gură. **I sticlă cor. I-60, jum. sticlă 80 fil.**

• **IANER esență pentru păr.** Excelentă pentru înlăturarea mătreței și contra căderii părului. **I sticlă, I cor. 30 fil.**

• **IANER pomadă** pentru creșterea părului. — **I teglă 2 coroane.**

• **IANER vâpseală pentru păr** pentru a colora în negru, brunet, ori în blond părul sur și cărunt. Nereușita colorii e eschisă. La comanda să se noteze că părul încăruntit în ce culoare să se vâpsească (negru, brunet) **Un carton 4 cor.**

• **IANER apă care face părul blond.** Pentru a văpsi în timp scurt, în băi, auri, părul blond, roșu, chiar și brunet ori negru. **I sticlă 4 cor.**

Discretă și zilnică expediție cu poșta. — Telefon 476.

Pentru înconjurarea contrafacțiilor numai „Preparatele lui Rudolf Ianer“ ieșite din farmacia sa ca valoare și se pot căpăta la

Farmacia „**Maria ajutătoare**“ a lui **Rudolf Ianer, Temesvár, Gyárvaros Fő-ut 72.**

In atențiunea tuturor.

— Să cumpărăm pământ. —

In comuna **Tăuț** (com. Arad) se află pământ bun de vânzare. Se parcelează moșia grofului Königsegg. Condițiunile de cumpărare sunt foarte ușoare. După fiecare sută din prețul de cumpărare trebuie plătite la încheierea contractului numai 10 procente. Doritorii se pot adresa încredințatului Titu Babeș, avocat (Budapesta, Erzsébet-tér 18) ori la amplasatului domeniului Kis Péter în Tăuț (Feltót, com. Arad). Prețul pământurilor cumpărate se plătește în rate.

Țaranii români pot ajunge ușor la pământ mult, bun și ieftin. Frunțașii de pe sate să-i sfătuiască până nu-i previn țaranii de alt neam.

In fabrica de var din Orlat se arde și expediază zilnic în mare și mic

renumitul

var de Orlat

liber de piatră și șgură.

Preț moderat, serviciu prompt și real.

I. Banciu, Orlat.

Recomând

in atențiunea binevoitoare a cumpărătorilor de mobilă

prăvălia mea de

mobile artistice

de sub nr-ul 6 din strada Fejsze (casa proprie),

având totdeauna asortiment mare din aranjamentul cel mai modern pentru dormitor, refector și salou cu prețuri moderate.

In atelierul meu mare, întreprind orice comandă pe lângă condițiile cele mai avantajoase, după model și cu preliminar.

Cu deosebit respect

Csatlós András
stoler.

Listă de prețuri și modele gratuit și franco.

Brânză săcuiașcă desert

veritabilitate garantată (specialitate).

Brânză
de prima calitate în burduf și vană

oferă fabrica de brânză de oale din Ardeal

CAROL ALBRECHT

Nagyszeben, Burgergasse 13—15.

Listă de prețuri și modele gratuit și franco.

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,
aur, argint zdrobit și bijuterii.

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.
Arad, str. Weitzer János.
(Palatul Minorităților)

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

Birou de informații!!

Cunoscând multe lipsuri ale publicului românesc din provinciile, m'am hotărât să deschid în Budapesta un

Birou de informații și Agentură românească.

Orice informație relativ la petițiile înaintate la ministerii și la alte foruri, orice informații comerciale și în general în orice cauză dau în restimp de 2—3 zile, ori-și-cui rezolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit. Urgitez rezolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu referentul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Fac tofelul de mijlociri comerciale și comande. Prețuri moderate, serviciu prompt, informații detaliate. La aviz aștept la gară.

L. Olariu, Budapest, Lajos-u. 141. III 19.

Un candidat de advocat român

cu praxă, află aplicare momentană în cancelaria mea.

Reflectanții rog să se adreseze subscribului:

Dr. Ion P. Olteanu,
advocat.
Magyarlâpos.

Triumf.

Fabrica de bere
a domeniului
baronesei

ELEK NOPCSA,

s'a travestit radical, s'a sportit cu mașini noi și afară de berile de bun renume produsă până aci, de un timp fabrică și bere speciale

malata

care va purta în circulație numele

Diadal bikasör.

Această bere specifică, într'adevăr excelentă a cucerit în scurt timp marea public.

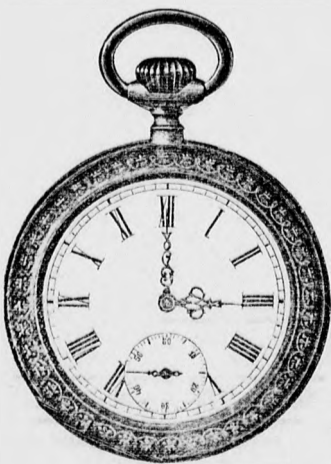
Cu tot respectul

d-na **Nopcsa Elek,** baroneasă,
Ujarad.

Cea mai bună și mai ieftină salamă, se poate procura dela

Adolf Rummier

fabrică de salamă
Nagyszeben—Sibiu—Hermannstadt
Schwimmschulgasse.

Cele mai bune oroloage

Cele mai solide și juvaerice

Cele mai moderne

atât pe bani gata, cât și în rate pe lângă chezașie de

10 ani cu prețuri ieftine, livrează

cea mai bună prăvălie în aceasta

privință în întreaga Ungaria

BRAUSWETTER JÁNOS

orologier în SZEGED.

Catalog cu 2000 chipuri, se trimite gratuit.

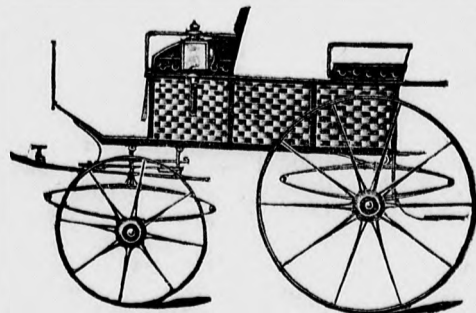
Amuz. că nu-și vedeți vor primi catalogul gratuit, cari îl cer cu provocare la adresa Brauswetter (ad. scriu că au cetit anunțul în „Românul“). Corespondența se face în limba maghiară, germană și franceză.

Telefon Nr. 467.

Kardos Gyula

cea mai mare fabrică sudungară de trăsuri

Temesvár-Gyárvaros, Háromkirály-ut 14 (Casa proprie).

Mare magazin de trăsuri noi și folosite.

Pregătesc lucruri de fierar, rotar, șelar, de lustruit și orice reparări de brânza aceasta, cu prețurile cele mai moderate. Preț curent, gratis și franco.

Tot aici se mai pot căpăta omnibuse pentru 6 persoane, cară funebre, felurite căruțe, „landaner“, cu prețuri moderate.

Ioan Gabor

meșter-țiglar și acoperitor cu le-
spezi de metal eternit.
str. **Demeter 122.**

Primește toate lucrările aparțină-
toare acestei branșe și le exeu-
cută punctual, pe lângă cele
mai moderate prețuri.

Servește bucuros cu planuri și
preliminare de spese.

La librăria diecezană din Arad

se găsesc

propise (corecte)

de examen

cu Cor. **1-20** o sută bucați, plus 20 fileri
pentru porto postal; asemenea
cărți potrivite pentru premii școlare.

Izvor ieftin de cumpărat
gramofoane și plăci
de vânzare și cu plătire în rate.
Noutăți! Au apărut noi plăci românești.
Cereți prețurentul il. gratis din Marele magazin
de

gramofoane
al lui
TÓTH JÓZSEF
Szeged, str. Könyök 3.

In atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică
împreună cu **becuri**, exeu-
cută și furnizează prompt sub
cele mai favorabile condiții
de plătire.

Koch Dániel

intreprindere de instalarea sonoriilor
și telefonului

Arad, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Wilhelm Wazek

Sibiu — Nagyszeben.

Fabrică de brânză de oaie cu motor electric.

Brânză fină de oaie, delicatese,

Cașcaval, brânză de munte și burduf,

salamă fină, șuncă, slănină, cârnați
expedează **ieftin**

Local de întâlnire

al

industrișilor și burghezilor din provincă
este în Arad

ospătăria și hotelul

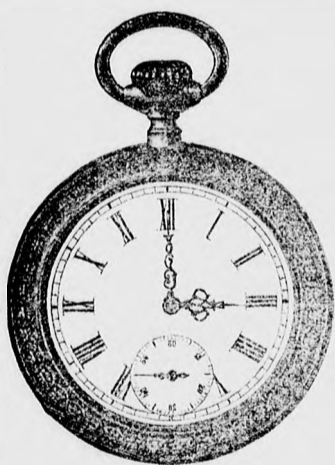
din strada **Boczkó,**

ce poartă numirea

„bou roșu“

In localurile sale plăcute stau la dispoziția
oaspeților **mâncări gustoase și vinuri**
excelente din podgorie. Serviciu atent
și prețuri ieftine. Odăi curate, mobilate elegant
dela 60 cruceri în sus.

Francisc Draskovits, ospătar.

Cele mai bune **oroloage**
cele mai solide și **juvaericeale**
cele mai moderne
atât pe **bani gata, cât și în**
rate pe lângă **chezășie de**
10 ani cu prețuri ieftine, liferează
cea mai bună prăvalie în aceasta
pravința în întreaga Ungaria

BRAUSWETTER JÁNOS

orologier în SZEGED.

Catalog cu 2000 chipuri, se trimite gratuit.

Notez, că numai aceia vor primi catalogul gratuit, cari îl cer cu provocare
la ziarul **Románul** (ad. scriu că au celit anunțul în „Románul“). Co-
respondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

Au sosit cele mai frumoase și mai noi
ghete de primăvară și vară.

Ghetele de bărbați și dame
Salamander

cu renume mondial,
se capătă în colorile galbină
și neagră cu
16 coroane 50 fil.
escluziv la mine.

WEINBERGER JÁNOS
prăvăliă de ghete de rangul I-u.
Arad, piața Andrássy nr. 20.

Comande din provincă se execută în aceeași zi.

25 (11)

„ARIEȘANA“

institut de credit și economii, societate pe acții în
Turda

Cheque-Cto 25209. — filială Jara-de-jos. — Telefon 38.

Escomptează cambii simple și hipotecare pe lângă 7—8%.
Face imprumuturi pe obl întabulate și caventate cu 7—8%.
Financiazăză totfelul de întreprinderi economice. Primește
depuneri pe lângă libele și în Cto-curent cu 5% după cari
darea o plătește institutul. Depunerile se pot face și ridica
ori când fără abdicere, sumele mai mari după starea cassei.

Direcțiunea.

Szeifert János

sculptor

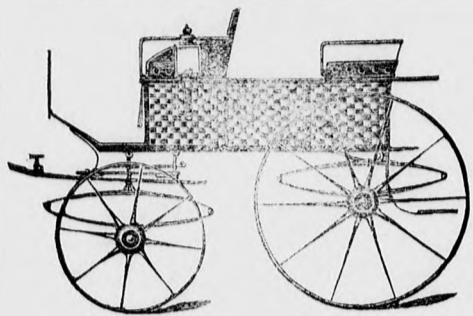
Arad, Magyar-utca Nr. 29.

Pregătește tot felul
de lucrări din acest
ram, ca: iconos-
tase, amvoane, a-
ranjamente pen-
tru biserici și sa-
lon, tot felul de
sculpturi se efeptu-
esc pentru tâmplari.

Reparaturi se efeptuiesc prompt; comandele din provincă
se execută grabnic. — La dorința trimit planuri gratuit.
Pentru aceasta solicit binevoitorul sprijin al publicului.

Cu stimă: **Szeifert János.**

Telefon Nr. 467.

Kardos Gyulacea mai mare fabrică sudungară de trăsură
Temesvár-Gyárvaros, Háromkirály-ut 14 (Casa proprie).**Mare magazin de
trăsuri noi și fo-
losite.**Pregătesc lucruri de **fe-
rar, rotar, șelar,**
de **lustruit** și orice
reparări de branșa
aceasta, cu prețurile cele
mai moderate. Preț cu-
rent, gratis și franco.Tot aici se mai pot căpa
omnibuse pentru 6 per-
soane, cară funebre, felurite căruțe, „landaner“, cu prețuri moderate.

La administrația ziarului

„Românul“se primesc anunțuri cu prețurile
cele mai moderate.**Anunț.**Ocaziune foarte rară de a-și putea cineva pro-
cura o garnitură de treccat constatatoare din

- 1 Motor 8 pe 10 cai putere, încălzit cu benzin,
- 1 Treccătoare de 1000 m cu dublu curățitor,
- 1 Elevator pentru făcut șire de paie și
- 1 Treccătoare de trifoiu care dă trifoiul de tot
curat, gata, pentru a se putea vinde.

Aceasta garnitură numai 10 zile a funcționat,
așa că se vinde cu deplina garanță ca și una
nouă, cu **peț și condițiuni** de
plată fo a te avantajoase.

Doritorii să se adreseze firmei:

S. Wagnerprima turnătorie de fer Sibiliană, fabrică de
mașini agricole, atelier de mori și mare pră-
valie de fer

Sibiu, piața fânului nr. 1.

::: Singurul institut de asigurare ardelean :::

„Trașsylvania“
Sibiu. Strada Cîsnădiei 5. — Edificiile proprii.

recomandă

::: **Asigurări împotriva focului,** :::
pentru **edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile,** etc.,
pe lângă premiul recunoscute de cele mai favorabile condiții, cum și::: **Asigurări asupra vieții,** :::
(pentru învățători și preoți români gr-or. și gr-cat dela asezămintele
confesionale cu avantajii deosebite), pe **cazul morții,** și **cu ter-
min fix, cu plătire simplă** sau **dublă a capitalului,**
asigurări de penziune și de participare la câștig,
asigurări de zestre (copii), pentru serviciul militar,
::: **asigurări pe spese de înmormântare,** :::**Asigurări contra grindinei (de piatră)****Asigurări de accidente corporale,
contra infrației (furt prin spargere),****Asigurări de pagube la apaducte,**Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1910 K. 5.003,540.78
Capitale asigurate pe viață achitate 4.834,801.12
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1910 } foc 119,839,992.—
} viață 11,020,266.—
Fonduri de întemeiere și de rezervă 2.204,317.—Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit
orice informații în birourile direcțiunii, str. Cîsnădiei nr. 5, la agentura prin-
cipală în Arad, Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale.Persoane versate în acuziții, cari au legături bune, se primesc
la serviciul institutului în condiții favorabile.

(59) 3

Pumpe pentru tren, mânilor și puterei
pregătește în toată forma**Iuliu Teutsch**

turnătorie de fier, fabrică de mașini și metaluri.

Brașov.

Cel mai bun și mai încrezut mijloc de curățirea și nobilitarea feței, care se deosebește de toate mijloacele cunoscute până acum este

Serail crema a lui Rozsnyay.

Cultivă și înmoaie pielea feței, efectul ei tinerească imprimată feței o finețe de catifea, îndepărtează piatră și alunițele, netezește încrețiturile.

Prețul unui tub 1 cor.

Pudră Serail a lui Rozsnyay.

Se pregătește în culoare albă, roză, crem, ca toate produsele mele de Serail, constă din substanțe nevătămătoare. E foarte plăcută doamnelor pentru însușirea ei de a ascunde scăderile.

0 cutie 1 cor. 20 fil.

Săpun Serail a lui Rozsnyay.

Cu miros plăcut și durabil, înmoaie pielea.

0 bucată 70 fileri.

Pe posta le trimite:

farmacia **Rozsnyay**

Arad, Szabadság-tér.

Comande din provincă se efectuează încă în aceeași zi.

Wällischhof

stabiliment de hydrotherapie și sanatorii aranjat conform tuturor recerșințelor moderne; — dietetică după sistemul lui dr. Sahmann; — (băi de aer, de soare, de aburi, de aer cald, de acid carbonic, de oxygen, de radium, băi medicinale, băi electrice, gimnastică, etc.)

30 minute depărtare dela Viena în regiune romantică și sănătoasă. Indicat la toate boalele nervoase și cele ale schimbului organic (neurasthenie, histerie, anemie, diabet, diatheză urică, reumatism, boale de stomach și de intestine, etc.)

Cure de îngrășare și de slăbire. — Nu se primesc în stabiliment: boale infecțioase și boale psihice.

Posta: Maria-Enzersdorf bei Wien.

Telegr. și telefon: Wällischhof-Gießhübel bei Wien.

Cu prospecte și detalieri stă la dispoziție direcțiunea și medicul-șef al stabilimentului:

Dr. Marius Sturza.

„TIMIȘIANA“

INSTITUT DE CREDIT și ECONOMII SOCIETATE pe ACȚII

FONDAT IN ANUL 1835.

Centrala în Timișoara-centru

(Belváros) Piața Balázs-tér nr. 1. (Palatul Mocsonyi).

Filiale în:

Buziaș, Recaș, Ciocova și Deta.

Telefon Centrala Direcțiunea: Nr. 510.

Contabilitatea: Nr. 1149.

Capital propriu 1,500.000 cor. — Depuneri 5,000.000 cor.

Telefon: Filiala Buziaș nr. 10, Filiala Recaș nr. 14, Filiala Ciocova nr. 16, Filiala Deta nr. 26.

Primește depuneri spre fructificare, despre cari eliberează libele. Administrează depuneri cu casete de economizare.

Plătește deponenților după mărimea sumei depuse 4½% și 5% interese, fără nici o detragerere.

După toate depunerile contribuția (darea) de interese o plătește institutul separat.

Depuneri până la 10.000 corone, după starea casei se plătesc și fără abdicere. Escomptează cambii și acoardă credite cambiale cu acoperire ipotecară.

Dă avans. pe efecte publ. (Lombard).

Acordă împrumuturi ipotecare pe case de închiriat și pe proprietăți de pământ.

FRATII BURZA

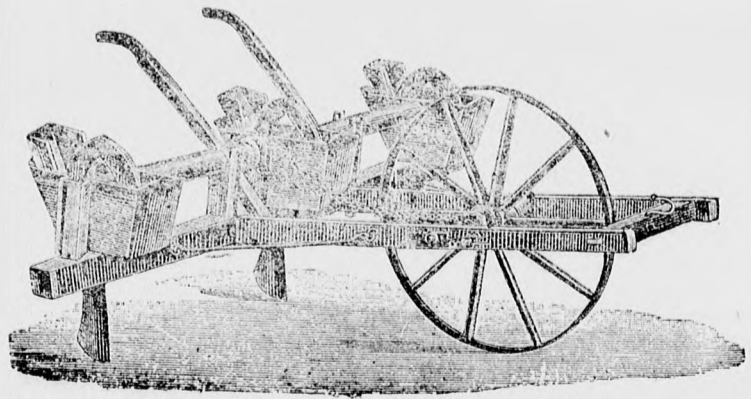
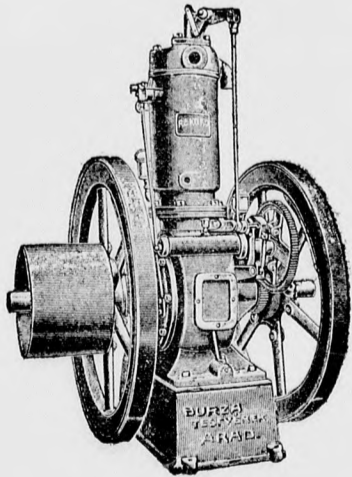
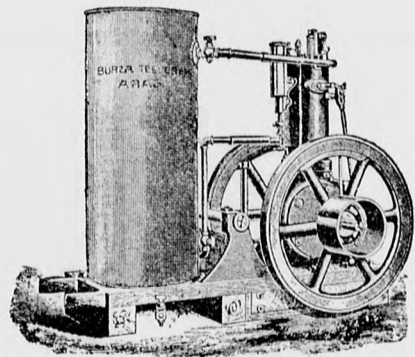
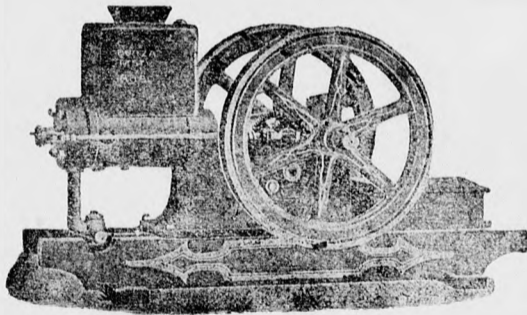
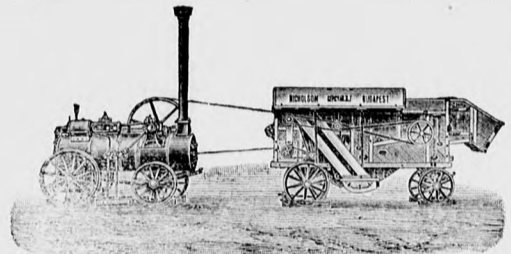
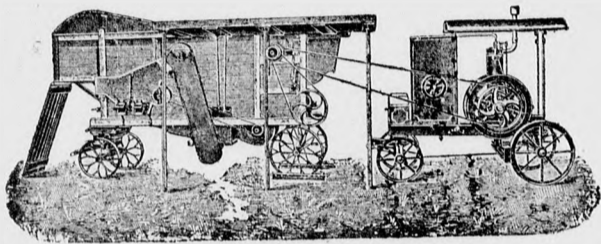
Nr. telefonului 604.

Cea mai mare firmă românească din Ungaria.

ARAD, Boros Béni-tér Nr. 1.

(Casa proprie).

Recomandă magazinul lor bogat asortat de **ferării**, **arme** și tot felul de **mașini agricole** cu prețurile cele mai moderate și pe lângă plătire în rate. Catalog trimitem-gratuit.

Cu garnituri pentru trierat și cu prospecte pentru mori servim bucuros, eventual pentru primirea lucrurilor acestora și facerea contractului mergem la fața locului pe spesele noastre. Mare asortiment de osii Steier și originale Winter.

TIPARUL TIPOGRAFIEI DIECEZANE ARAD.